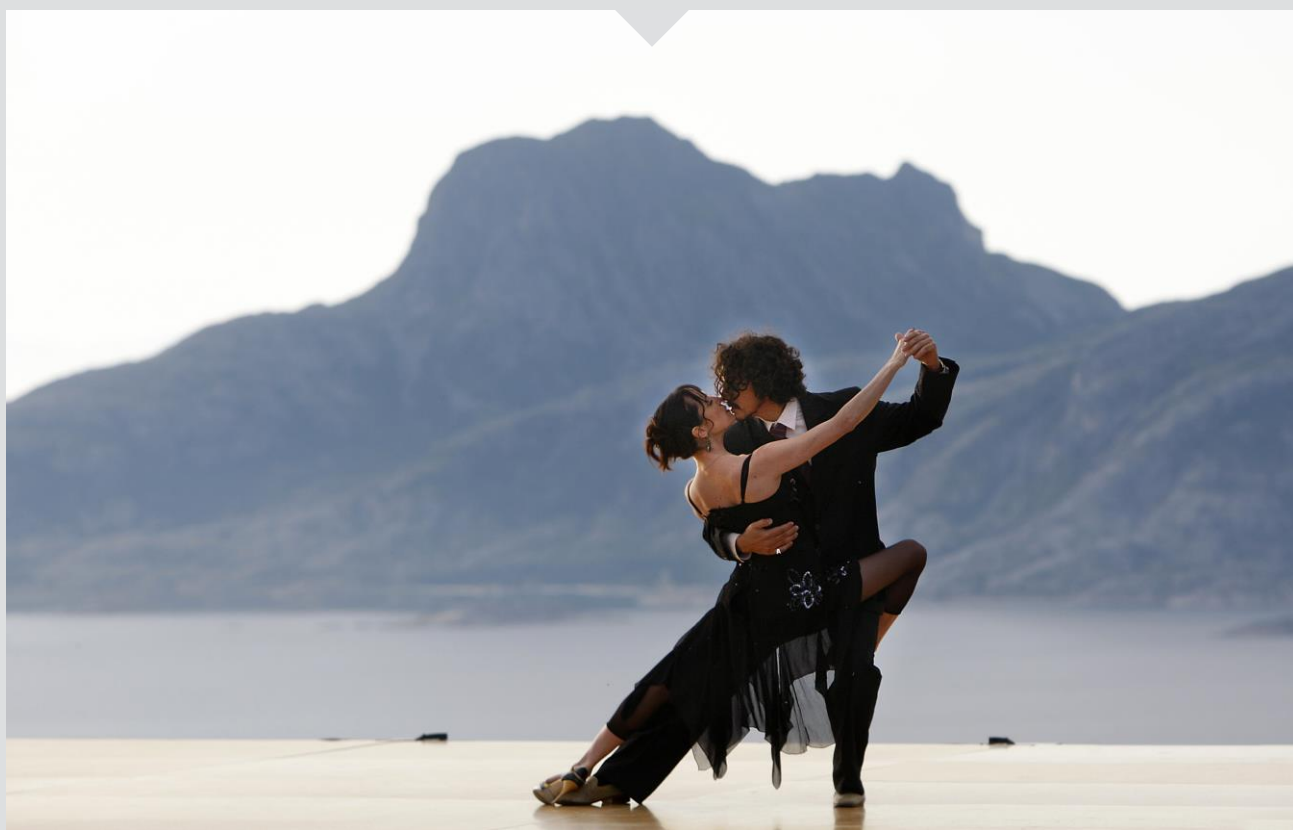

Bodø2024

Europeisk kulturhovedstad

Forstudie

Oppdragsnr.: 5163806 Dokumentnr.: 02 Versjon: 05
2016-11-28

Oppdragsgiver: /
Oppdragsgivers kontaktperson: Arne Vinje
Rådgiver: Norconsult AS, Konrad Klausens vei 8, NO-8003 Bodø
Oppdragsleder: Morten Selnes
Fagansvarlig:
Andre nøkkelpersoner: Rolf Norås, Arbeidsgruppen og Styringsgruppen

Forsidebilde: Kultur i natur. Kultur viser ut grensene mellom det lokale og det internasjonale. Argentinsk tango på toppen av Keiservarden (366 moh) i Bodø. Nordland musikkfestuke 2011. Dansere: Chiche Núñez og Karin Solana. Foto Tom Melby. Kilde: Nordland musikkfestuke

05	2016-11-28	Forprosjekt Bodø 2024 ECC Trykt versjo	MoSel	Styringsgr	Arbeidsgr
04	2016-10-26	Forprosjekt. Bodø2024 ECC	MoSel	Styringsgr	Arbeidsgr
03	2016-10-07	Forprosjekt Bodø ECC	MoSel		
02	2016-08-22	Forprosjekt Bodø ECC 2024	MoSel		
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Sammendrag

Kapittel 1. Oppdraget

Oppdragsgiver for dette forstudiet er Bodø kommune.

Målet med dette forstudiet er å gi politisk ledelse i Bodø og i Nordland et beslutningsgrunnlag slik at byen og regionen har klarlagt sin posisjon og eventuelt er klar til å sette i gang med søknadsarbeidet når Kulturdepartementet åpner søkeradgangen. Forstudiet vil ta utgangspunkt i utvalgskriteriene og foreta en analyse av dagens situasjon, identifisere eventuelle gap og gi forslag til hvordan disse kan tettes.

Konkret skal forstudie gi svar på følgende områder:

1. Identifisere de regionale og lokale mulighetene og utfordringene for å kunne bli/være en Europeisk kulturhovedstad.
2. Identifisere kostnadsnivå samt finansierings forutsetninger/mulighetene, basert på sammenlignbare byer som har vært eller er tildelt status som Europeisk kulturhovedstad.
3. Peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad har for landsdelen, regionen og Bodø. (marked, infrastruktur, kunstnerisk utvikling, langsiktig kulturplanlegging/strategi m.m.)
4. Sikre oppslutning fra byene i Storbymnettverket for kultur - å informere og involvere byene i det forberedende arbeid. Forarbeider er utført.
5. Identifisere statens rolle og medvirkning – følge opp og igangsette prosesser.
6. Tilrettelegge for kommunens forankring i det pågående arbeid i det Europeiske kulturhovedstadsnettverket via Kulturdepartementet.
7. Klarlegge hovedpunkter for veien inn mot en ny langsiktig kulturstrategi for Bodø mot 2026.
8. Relatere prosjektet i pågående arbeid i utviklingen av «Ny by – Ny flyplass» - skal ses i sammenheng med pågående arbeid.
9. Foreslå prosjektets fremtidige organisering.

I kapittel 1. er det redegjort for oppdraget, prosessen og organisering. Det er gitt en oversikt over møter og studieturer gjennomført i forbindelse med forprosjektet.

Kapittel 2. Europeisk kulturhovedstad ECC

I kapittel 2 er det redegjort for hvordan ECC er forankret i EUs kulturprogram «Kreativt Europa 2014-2020». Hvert år utpekes to (tre) Europeiske kulturhovedsteder. Nasjoner utenfor EU (Norge) kan søke om ECC hvert tredje år. Det redegjøres for hvilke kriterier og forventninger som må oppfylles for å kunne bli utpekt som Europeisk kulturhovedstad.

Det redegjøres for erfaringer fra andre kulturhovedsteder – spesielt fra Stavanger2008 og Umeå2014.

Kapittel 3. Nordveien – veien til verden

I dette kapitlet fokuserer forprosjektet den historien som bør fortelles for å «markedsføre» Bodø og Nordland i forhold til ECC. Vi legger vekt på tre historier:

- ❖ Lyset og naturen
- ❖ Handelshistorien
- ❖ Flyhistorien

Kapittel 4. Hvorfor skal Bodø bli en ECC i 2024?

Motivasjonen ligger i samfunnsutviklingen. Bodø og Nordland trenger nye ekstraordinære vekstimpulser. Vår ambisjon er å gjøre Bodø til en kulturhovedstad i Arktis – også i perioden etter 2024, og å bygge institusjoner som manifesterer denne posisjonen.

Kultur har til alle tider vært den viktigste drivkraften i utvikling av mennesker og samfunn. Vi ser at kulturens betydning i utviklingen av bærekraftige bysamfunn og regioner, blir stadig viktigere.

Bodø har satset målbevisst på kultur siden 1989. Dette har gitt Bodø en bemerkelsesverdig vekst innen kultursektoren de siste 20 årene; Bodøbølgen, Ungdomssatsingen, Festivaler, Stormen mv.

Bodø har kommet langt i å utvikle kultur og har et solid grunnlag til å utvikle denne dimensjonen videre. Bodø står foran en omfattende utvikling mot Ny By. Kultur og byutvikling i samdrift kan gi Bodø de ekstraordinære vekstimpulsene som byen og regionen trenger.

Samfunnsutviklingen - Vi lever i Arktis

- Nordland og Bodø har en demografisk og sysselsettingsmessig utfordring og trenger nye vekstimpulser.
- ECC vil skape aktivitet, engasjement og økt sysselsetting
- ECC kan bygge opp strukturer som kan løfte på plass store samfunnsendringer
- ECC gir byen og regionen økt status og en plass på det Europeiske kartet.

Næringsutviklingen - Vi produserer i Arktis

- ECC har satt fart i reiselivsnæringen / opplevelsesnæringen
- ECC gir attraktivitet i forhold til næringsetablering
- ECC gir nytt utviklingsrom for utdanningsinstitusjoner
- ECC er velegnet for å skape nettverk

Kunnskapsutviklingen - Vi kan Arktis

- Universiteter og kunnskapsutvikling har en sentral rolle i ECC
- Nord Universitet har gjennom lang tid utviklet en omfattende kontakt med bl.a. Russland
- ECC utvikler nettverk
- ECC bidrar til kunnskapsutveksling og institusjonsutvikling

Kulturutviklingen - Vi skaper i Arktis

- ECC gir de kreative næringene et betydelig løft i byen og i regionen
- ECC gir grobunn for utvikling av infrastruktur og institusjoner
- ECC åpner nettverk mot Europeiske kulturinstitusjoner og kulturfond
- ECC gir en effekt langt ut over ett år

Kapittel 5. Analyse – kan Bodø bli en ECC?

I kapittel 5 gis en SWOT – en analyse av Bodø's sterke og svake sider i forhold til å bli en ECC i 2024.

Kapittel 6. Visjon, mål og strategier fram mot 2030.

Vi anbefaler – i samsvar med kriteriene fra EU om ECC – at visjon, mål og strategier strekkes fram til også å omfatte tiden etter ECC.

Som Visjon har vi valgt: **Storming the Arctic!**

Dersom Bodø blir ECC i 2024 vil det være første gang at en ECC gjennomføres nord for polarsirkelen.

Det er anbefalt to målsettinger:

I forhold til disse målene er det gitt 8 strategier (kapittel 7).

Kapittel 7. Iverksetting av 8 strategier

1. Avklaring av Norges og Bodøs søkerposisjon
2. Oppgradering av en kulturstrategisk plan for Bodø.
 - a. Dette er et meget viktig punkt i forhold til ECC
3. Konseptualisering av Bodø2024
 - a. Hva bør Bodø2024 profilere
 - b. Kulturell profil
 - c. Universitetets rolle i Bodø2024
 - d. Koordinering med Ny By
 - e. Valg av organisasjonsmodell
4. Utvikling av en mediestrategi
5. Utforming av søknad
 - a. Budsjett og finansiering
6. Utvikle prosjekter for «Kreativt Europa»
7. Gjennomføre Bodø2024 ECC
8. Institusjonalisere Arktisk kultursatsing i Europa i Bodø/Nordland.

5a: Budsjett og finansiering av søknadsfasen 2017-2019:

Stipulerte kostnadstall for søknadsfasen 1000 kr	2017	2018	2019	Total
Lønn prosjektleder 100%, inkl sos utg	1 100	1 100	1 100	3 300
Deltidsengasjement	500	500	500	1 500
Kulturfaglig innhold	300	300	300	900
Markedsarbeid, profilering, film etc.	800	800	800	2 400
Workshop / folkeengasjement	100	100	100	300
Reiser (arbeidsmøter / studietur)	100	100	100	300
Reserve (diverse uforutsett)	100	100	100	300
Totalt kostnader	3 000	3 000	3 000	9 000

Tabell 4. Stipulerte kostnadstall for søknadsfasen 2017-2019. Bodø2024. Kilde; Rolf Norås og Bodø kommune.

Stipulert finansiering for søknadsfasen 1000 kr	2017	2018	2019	Total
DA-Bodø	1 150	1 150	1 150	3 450
Salten regionråd	100	100	100	300
Egne midler – bevilgning	1 000	1 000	1 000	3 000
Egne midler – arbeidsinnsats	150	150	150	450
Kommersielle aktører / Nord universitet	600	600	600	1 800
Totalt finansiering	3 000	3 000	3 000	9 000

Tabell 5. Stipulert finansiering for søknadsfasen 2017-2019. Kilde: Bodø kommune.

Kapittel 8. Konklusjon og anbefaling

I kapittel 8 gjennomgås de 9 oppgavene som var grunnlaget for dette forprosjektet (kapittel 1).

Anbefaling

Europeisk Kulturhovedstad har bidratt til svært verdifulle løft for de europeiske byene som har hatt denne posisjonen.

Vår anbefaling er at Bodø kommune bør arbeide videre med Bodø2024ECC.

Så snart EU-parlamentets beslutning foreligger, anbefales politisk ledelse i Bodø å møte Kulturministeren for å presentere Bodøs kandidatur (resultatene av dette forprosjektet) og drøfte videre prosedyre vedr. søknad om Europeisk kulturhovedstad Bodø2024.

Innhold

1	Innledning	12
1.1	Oppdraget	12
1.2	Forankring	12
1.3	Grunnlag	13
	1.3.1 Regionalt grunnlag	13
1.4	Prosess	14
	1.4.1 Styringsgruppen	14
	1.4.2 Arbeidsgruppen	14
	1.4.3 Befaring til Umeå	14
	1.4.4 Møte med inviterte. 1. september 2016	14
	1.4.5 Møte med utviklingsprosjektet Ny by – Ny flyplass	15
	1.4.6 Møte i kunstnerisk arbeidsgruppe 4. oktober 2016	15
2	Europeisk kulturhovedstad ECC.	17
2.1	Forankring i «Kreativt Europa 2014-2020»	17
2.2	Hva er Europeisk Kulturhovedstad ECC?	17
	2.2.1 Hvem kan søke om å bli ECC?	18
	2.2.2 Målsetting for EU-aksjonen Europeisk kulturhovedstad 2020-2033.	18
	2.2.3 Kategorier, kriterier og forventninger til å kunne bli en Europeisk kulturhovedstad ECC	19
2.3	Erfaringer fra andre ECC	20
	2.3.1 Evaluering av 12 tidligere ECC'er.	20
	2.3.2 Erfaringer fra ECC Stavanger2008	22
	2.3.3 Erfaringer fra Umeå 2014	23
3	Nordveien – veien til verden	25
3.1	Lyset og naturen	25
3.2	Handelshistorien	26
3.3	Flyhistorien	28
	3.3.1 Airport city Bodø	29
	3.3.2 Bodø – det arktiske Bilbao?	30
4	Hvorfor skal Bodø bli en ECC i 2024?	31
4.1	Motivasjonen	31
4.2	Fire viktige utfordringer og muligheter	31
4.3	Samfunnsutviklingen – <i>Vi lever i Arktis</i>	32

4.3.1	EU og utviklingen av arktisk policy	32
4.3.2	Befolkningsutvikling i Bodø og i Nordland fylke	32
4.3.3	Sysselsetting	34
4.3.4	Samfunns- og byutviklingsdimensjonen i Nordland	35
4.4	Næringsutviklingen – Vi produserer i Arktis	36
4.4.1	Kulturnæringenes betydning i Norge og i EU	36
4.5	Kunnskapsutviklingen – Vi kan Arktis	38
4.6	Kulturutviklingen i Bodø. Vi skaper i Arktis	40
4.6.1	Bodøbølgen	40
4.6.2	Integrering av flyktninger og innvandrere – utfordring og mulighet for kreative næringer	40
4.6.3	Frivillighet	41
4.6.4	Bodø Jazz Open	42
4.6.5	Den samiske dimensjonen	42
4.6.6	Kirkens rolle	42
4.6.7	Culturclusteret Bodø	43
4.6.8	Deltakelse i Kreativt Europa.	44
4.6.9	Litteratur. Stormen bibliotek og litteraturhus. Hamsunsenteret.	44
4.6.10	Folkehelse og idrett	45
4.6.11	«Generalprøven» Bodø2016 – erfaringsutvikling og videreføring	46
5	Analyse. Kan Bodø oppfylle kriteriene for å bli en Europeisk Kulturhovedstad ECC. Fortrinn, muligheter og utfordringer.	47
5.1	Kriterier	47
5.2	Forventninger	48
5.3	SWOT – Bodø som europeisk kulturhovedstad fram til 2030	49
5.4	Analyse. Våre utviklingsområder – hva vi tilbyr	50
6	Visjon, mål, strategier 2030	51
6.1	Tidslinje 2016-2024	52
7	Iverksetting av strategier.	54
7.1	Avklaring av Norges og Bodøs søkerposisjon.	54
7.2	Oppgradering av kulturstrategisk plan for Bodø	54
7.3	Konseptualisering av Bodø2024	54
7.3.1	Hvor stort bør Bodø2024 være – geografisk. Den regionale dimensjonen	54
7.3.2	Hva bør Bodø2024 profilere	55

7.3.3	Kulturell profil	55
7.3.4	Universitetets rolle i Bodø2024	55
7.3.5	Koordinering med utviklingsprosjektet Ny by – Ny flyplass.	56
7.3.6	Valg av organisasjonsmodell	56
7.3.7	Visjon - Mål – strategier	57
7.4	Utvikling av en mediestrategi / innsalgsstrategi / profilering / promotering	58
7.5	Utforming av søknad	58
7.5.1	Søknadsfasen. Budsjett og finansiering	58
7.6	Utvikle prosjekter for «Kreativt Europa» - EUs rammeprogram for kreativ og kulturell sektor	60
7.7	Gjennomføre Bodø2024 ECC.	60
7.8	Institusjonalisere Arktisk kultursatsing i Europa i Bodø/Nordland.	60
8	Konklusjon og anbefaling	61
8.1	Konklusjon.	61
8.1.1	Identifisere de regionale og lokale mulighetene og utfordringene for å kunne bli/være en Europeisk kulturhovedstad	61
8.1.2	Identifisere kostnadsnivå samt finansierings forutsetninger/mulighetene, basert på sammenlignbare byer som har vært eller er tildelt status som Europeisk kulturhovedstad.	62
8.1.3	Peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad har for landsdelen, regionen og Bodø. (marked, infrastruktur, kunstnerisk utvikling, langsiktig kulturplanlegging/strategi m.m.)	62
8.1.4	Sikre oppslutning fra byene i Storbynettverket for kultur - å informere og involvere byene i det forberedende arbeid. Forarbeider er utført.	62
8.1.5	Identifisere statens rolle og medvirkning – følge opp og igangsette prosesser	62
8.1.6	Tilrettelegge for kommunens forankring i det pågående arbeid i det Europeiske kulturhovedstadsnettverket via Kulturdepartementet.	62
8.1.7	Klarlegge hovedpunkter for veien inn mot en ny langsiktig kulturstrategi for Bodø mot 2026	63
8.1.8	Relatere prosjektet i pågående arbeid i utviklingen av «Ny by – Ny flyplass» - skal ses i sammenheng med pågående arbeid	63
8.1.9	Foreslå prosjektets fremtidige organisering.	63
8.2	Anbefaling	63

9	Vedlegg	64
9.1	Kriterier for Europeisk kulturhovedstad	64

Bodø er «Havørnbyen», og har midnattsola i byvåpenet. Midt i det urbane Bodø finner vi en angripende havørn med lyset fra midnattsola i bakgrunnen.

«Golden Eagle» by Dzia (Foto Ernst Furuhatt). Kilde: Visitbodø

Figurer

Figur 1. Bodø – en nyskapende by i Europa. Skapende kulturkrefter Bodø -> 2016. En kulturstrategisk plan for Bodøs kulturliv. Vedtatt i Bodø Bystyre 06. September 2007.....	16
Figur 2. Umeå 2014. Total finansiering. Kilde: Umeå kommun. Albert Edmann.....	24
Figur 3. "After School" by Rustam QBic (foto:Skjermdump fra Hyperbeasts Instagram-konto)	25
Figur 4. Nordland – verdens vakreste kyst. Kilde: http://nordnorge.com/no/nordland/	26
Figur 5. Ottars reise, ca år 890. Kilde: Wikipedia.	26
Figur 6. Norsk jektefartsmuseum realiseres i Bodø i 2017.	27
Figur 7. U2 «Den sorte dame». Spionflyet som – nesten – utslettet Bodø! I dag er en U2 utstilt i Norsk Luftfartsmuseum i Bodø.	28
Figur 8. Bodø sentrum med kulturkvartalet Stormen 2014. Gjenreisningen etter krigen er fullført.	28
Figur 9. Bodø. Ny by – Ny flyplass. Kilde: http://nyby.bodo.kommune.no/	29
Figur 10. Juan Alayo i Bodø. Kilde: AN. 20. oktober 2016.	30
Figur 11. Fire viktige utfordringer og muligheter for at Bodø bør bli ECC i 2024. Fotos; Bodø kommune Ny by - Ny flyplass, Thomas Litangen, Nord Universitet, www.nordnorge.com	31
Figur 12. Befolkningsutvikling i 10 byer og tettsteder i Nordland sammenlignet med landsgjennomsnittet og snitt Nordland. 2008-2016.	32
Figur 13. Sysselsettingsvekst i hovedsakelig privat sektor og hovedsakelig offentlig sektor i Nordland år 2000 – 2015. Kilde SSB	34
Figur 14. Kulturnæringenes betydning i Europa. Kilde: http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Measuring_cultural_and_creative_markets_in_the_EU/\$FILE/Creating-Growth.pdf	37
Figur 15. Nord Universitet, Campus Bodø 2016.	38
Figur 16. Nord Universitet. Utviklingsplan for Campus Bodø. Kilde; Statsbygg, September 2012.	39
Figur 17. Frivillige på Keiservarden. Bodø kommunes Frivillighetsplan 2015-2018.	41
Figur 18. Kulturcluster i Bodø. Kilde; Kultur i Bodø. Publikumsundersøkelse.Ringvirkningsanalyse 2008. Bedriftskompetanse as.	43
Figur 19. Bodø2016. Kulturnatt 14. oktober 2016. Kilde: AN.	46
Figur 20. Veikart. Visjon – Mål – strategier.	51
Figur 21. Tidslinje 2016-2024. Innfelt: «Brummeren fra Tuv» Norges eldste musikkinstrument, og Bodøs kulturstrategiske plan fra år 2007.....	52

Tabeller

Tabell 1. Hovedbudsjett. Stavanger ECC 2008. Kilde; Rolf Norås.	22
Tabell 2. Sysselsettingsvekst etter arbeidssted i 10 byer i Nordland. Perioden 2000-2014	35
Tabell 3. Nøkkeltall for videreutvikling av Nord universitet, Campus Bodø. Kilde: Statsbygg. Utviklingsplan for Campus Bodø. September 2012.	39
Tabell 4. Land med mer enn 100 personer med innvandrerbakgrunn eller med foreldre med innvandrerbakgrunn i Bodø pr januar 2016. Kilde; SSB. AN 08.10.2016	41
Tabell 5. Stipulerte kostnadstall for søknadsfasen 2017-2019. Bodø2024. Kilde; Rolf Norås og Bodø kommune.	59
Tabell 6. Stipulert finansiering for søknadsfasen 2017-2019. Kilde: Bodø kommune.	59

1 Innledning

1.1 Oppdraget

Målet med dette forstudiet er å gi politisk ledelse i Bodø og i Nordland et beslutningsgrunnlag slik at byen og regionen har klarlagt sin posisjon og eventuelt er klar til å sette i gang med søknadsarbeidet når Kulturdepartementet åpner søkeradgangen for norske byer antakeligvis høsten 2016. Forstudiet vil ta utgangspunkt i utvalgskriteriene og foreta en analyse av dagens situasjon, identifisere eventuelle gap og gi forslag til hvordan disse kan tettes.

Et av de viktigste målene med forstudiet er å identifisere aktørene som skal være med i en videre fase, etablere intensjonsavtaler med den enkelte og gi oppdragsgiver råd om organisering av den omfattende og komplekse søkeprosessen.

Hovedspørsmålet vil være hvorfor Nordland og Bodø eventuelt bør/skal søke om å bli Europeisk kulturhovedstad.

Konkret skal forstudie gi svar på følgende områder:

10. Identifisere de regionale og lokale mulighetene og utfordringene for å kunne bli/være en Europeisk kulturhovedstad.
11. Identifisere kostnadsnivå samt finansierings forutsetninger/mulighetene, basert på sammenlignbare byer som har vært eller er tildelt status som Europeisk kulturhovedstad.
12. Peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad har for landsdelen, regionen og Bodø. (marked, infrastruktur, kunstnerisk utvikling, langsiktig kulturplanlegging/strategi m.m.)
13. Sikre oppslutning fra byene i Storbynettverket for kultur - å informere og involvere byene i det forberedende arbeid. Forarbeider er utført.
14. Identifisere statens rolle og medvirkning – følge opp og igangsette prosesser.
15. Tilrettelegge for kommunens forankring i det pågående arbeid i det Europeiske kulturhovedstadsnettverket via Kulturdepartementet.
16. Klarlegge hovedpunkter for veien inn mot en ny langsiktig kulturstrategi for Bodø mot 2026.
17. Relatere prosjektet i pågående arbeid i utviklingen av «Ny by – Ny flyplass» - skal ses i sammenheng med pågående arbeid.
18. Foreslå prosjektets fremtidige organisering.

1.2 Forankring

Ideen om å gjøre Bodø til en Europeisk Kulturhovedstad er foreløpig forankret slik:

I storbynettverk for kultur 20. mars 2015 offentliggjorde Bodø kommune for første gang at man ønsket å søke status som Europeisk Kulturhovedstad. Full støtte ble gitt fra de andre byene.

Kulturdepartementet er i dialog med EU for å åpne opp for at norske byer igjen kan søke. Forventet avklaring vil finne sted i nær fremtid. Bodø kommune er innforstått med at det da vil komme en utlysning som flere byer i Norge kan søke på.

Bodø bystyre er orientert av ordfører om pågående posisjonering av Bodø som søkerby.

Prosjektet er forankret i Nordland fylkeskommune gjennom finansiering (DA-Midlene) og gjennom representasjon i styringsgruppen og arbeidsgruppen.

Andre relevante forankringer;

- Bodøs kandidatur er forankret i Brusselkontoret AS, ved daglig leder Paal Frisvold.

- Nord-Norges Europa-kontor i Brussel, kompetansesenter på EU/EØS, ved Vidar Helgesen og Trond Haukås. Kontoret er eid av Nordland, Troms og Finnmark. Øvrige samarbeidspartnere er Tromsø kommune, Salten Regionråd, UiT Norges arktiske universitet, Nord Universitet, Norges Råfisklag og NHO Nordland.
- Nettverket av Europeiske kulturhovedsteder støtter prosjektet, ved Rolf Norås. Norås har gjennomført prosjektet "An investigation into 12 former European Capitals of Culture".
- Norges ambassadør i Belgia, Brussel. Orientering om prosjektet gitt i juni 2015.
- Bodø kommune, Strategisk næringsplan 2017-2021 (Høringsutkast) refererer til Bodø Europeisk kulturhovedstad i 2024.

1.3 Grunnlag

Vi legger til grunn Bodø kommunes kulturplan fra 2007 «Bodø – en nyskapende kulturby i Europa». Vi legger også til grunn «Kommuneplan 2014-2026 Strategisk samfunnsdel Bodø 2030» - spesielt planens visjon Bodø 2030 – Attraktiv hovedstad i Nord.

Vi viser i denne sammenhengen også til Saltenstrategier 2012-2016 «Slagkraftige Salten». Her er Folkehelse og kultur et viktig strategisk målområde.

Vi ser det slik at aktivitetene under Bodø2016 danner et meget godt grunnlag for å utvikle Bodø fram mot status som Europeisk kulturhovedstad i 2024, og i forlengelsen etter 2024.

Utviklingen av kulturlivet i Bodø er dynamisk. I løpet av de siste årene vil vi framheve følgende milepæler i denne utviklingen:

- Nordland musikkfestuke (1980).
- Bodø Kulturhus (1991). Åpner muligheter for oppsetting av operaforestillinger og tilsvarende.
- Ungdomssatsingen i Bodø Ungdomma.no mv. Initierer «Bodø-bølgen»
- Parkenfestivalen (2006) – Festivalkonseptet institusjonaliseres i Bodø
- Bodø Jazz Open (2011) – vinterfestival i Bodø. Festivalkonseptet blir en helårsaktivitet
- Kulturkvartalet Stormen (2014) – Bodø får en scene og et bibliotek av europeisk/internasjonalt klasse
- Byjubileet (2016)

Bodø har gjennomført meget store løft på kulturfronten. Det gjelder å videreutvikle gjennomføringskapasitet slik at kulturlivet kan ta enda større løft.

1.3.1 Regionalt grunnlag

Nordland fylkeskommune er representert i prosjektet gjennom Styringsgruppen. Nordland fylkeskommune arbeider med en ny kulturstrategi som skal legges fram for politisk behandling i februar 2017.

Den Nordnorske kulturavtalen (2014-2017) er et viktig grunnlagsdokument for kulturutvikling regionalt. Kulturavtalen framhever internasjonalt samarbeid som et viktig satsingsområde – med et spesielt fokus mot Russland-Norge. Prioriterte satsingsområder i perioden 2014-2017 er;

- Film
- Visuell kunst
- Litteratur
- Dans.

1.4 Prosess

1.4.1 Styringsgruppen

Styringsgruppen for dette forprosjektet har vært sammensatt av;

- Ordfører Ida Maria Pinnerød, Bodø kommune
- Fylkesråd Ingelin Noresjø, Nordland fylkeskommune
- Direktør Stig E. Fossum, Nord Universitet

Styringsgruppen har hatt ett møte den 12. oktober 2016. Det foreligger referat fra møtet.

1.4.2 Arbeidsgruppen

Arbeidet med dette forprosjektet er fulgt av en arbeidsgruppe sammensatt av;

- Kultursjef Arne Vinje, Bodø kommune
- Kultursjef, Rolf Norås, Stavanger kommune
- Direktør André Wallann Larsen, Nordland musikkfestuke
- Etatsjef Bjørg H Jenssen, Nordland fylkeskommune
- Siv.ing. Steinar Skogstad
- Senterleder Kirsti Saxi, Nord Universitet, Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen.

Arbeidsgruppen har hatt 5 møter;

- 14. juni 2016
- 5. august 2016
- 1. september 2016
- 14. oktober 2016
- 24. november 2016

Det foreligger referat fra disse møtene.

1.4.3 Befaring til Umeå

Det er gjennomført en befaring med møter i Umeå i tiden 17.-19. august 2016. Det foreligger eget referat / notat fra denne studieturen.

1.4.4 Møte med inviterte. 1. september 2016

Det ble gjennomført et møte med inviterte i bystyresalen den 1. september 2016. Personer med relasjon til byutvikling og til kulturlivet i Bodø ble invitert. Ca 40 møtte.

Det foreligger invitasjonsliste og referat fra dette møtet.

Ett av forslagene i dette møtet var å nedsette en kunstnerisk arbeidsgruppe som kan diskutere den kunstneriske ambisjonen ved en evt gjennomføring av Europeisk kulturhovedstad i Bodø2024.

1.4.5 Møte med utviklingsprosjektet Ny by – Ny flyplass

Den 30. september ble det gjennomført møte med utviklingsprosjektet Ny by – Ny flyplass. Vi viser i denne sammenhengen med kap 3.3. De viktigste momentene her er at;

- Ny by – Ny flyplass vil frigjøre arealer og infrastruktur som er relevante i forhold til kulturutvikling (Anlegg96, Sheltere mv)
- Ny flystripe vil åpne i år 2024. Dette kan – sammen med Bodø2024 ECC markere starten på en ny utviklingsepoke for Bodø og Nordland
- Ny by – Ny flyplass og Bodø2024 ECC bør koordineres.

1.4.6 Møte i kunstnerisk arbeidsgruppe 4. oktober 2016

Det er nedsatt en kunstnerisk arbeidsgruppe i forbindelse med dette forprosjektet:

- André Walland Larsen, direktør Nordland musikkfestuke
- Eva V Skotnes, daglig leder SKINN
- Astrid Arnøy, rådgiver. Nordland fylkeskommune (avdeling kultur, miljø og folkehelse)
- Iselin Aamodt Borgan, BAREDANS – Bodø arena for dansekunst.

Det pekes på muligheter i forhold til Bodø2024:

- Verdien av produksjoner med grunnlag i regionale aktiviteter i samarbeid med internasjonale kulturarbeidere
- Et residensprosjekt der inviterte kunstnere får bo, arbeide og skape i Bodø og i regionen før, under og etter Bodø2024
- Et stipendprosjekt der regionale kunstnere kan utvikle seg på europeiske arenaer

Figur 1. Bodø – en nyskapende by i Europa. Skapende kulturkrefter Bodø -> 2016. En kulturstrategisk plan for Bodøs kulturliv. Vedtatt i Bodø Bystyre 06. September 2007.

2 Europeisk kulturhovedstad ECC.

2.1 Forankring i «Kreativt Europa 2014-2020»¹

Konseptet Europeisk kulturhovedstad er forankret i programmet *Kreativt Europa 2014-2020* som igjen er forankret i EU's vekststrategi *Europe 2020*.

EU-programmet Kreativt Europa innebærer en sammenslåing av de tidligere kultur- og medieprogrammene i EU. Disse kulturprogrammene gikk ut i 2013.

Kreativt Europa (2014-2020) skal støtte et stort antall institusjoner, organisasjoner og personer som arbeider med film, TV, kultur, musikk, kunst, litteratur og kulturarv. Budsjettet er på 1,8 mrd € for hele syvårsperioden – en økning på hele 37% sammenlignet med programperioden 2007-2013. Dette skal fordeles med minimum 56% til audiovisuell sektor, minimum 31% til kultur og maksimum 13% til tverrfaglige tiltak og administrasjon.

Kreativt Europa 2014-2020 er EØS-relevant og derved fullt åpent for deltakelse fra EØS/EFTA-landene – deriblant Norge. Gjennom EØS-avtalen har norske kunst- og kulturaktører hatt mulighet til å delta i EUs programmer for kunst og kultur på lik linje med aktører fra EU-medlemsland. Norge er derved anerkjent som en del av Europas kulturelle mangfold både formelt og faktisk.

Imidlertid ble det i beslutningen om videreføring av «Europeisk kulturhovedstad» (beslutning nr 445/2014/EU) sannsynligvis gjort en feil² ved at denne beslutningen ikke ble gjort EØS-relevant og derved åpen for Norsk deltakelse. Det er imidlertid igangsatt en prosess i EU som sannsynligvis vil avklare denne situasjonen i løpet av første kvartal 2017. Vi har i dette prosjektet vært i løpende kontakt med kontaktpersoner innad i EU som den 3. november meldte følgende:

«No news yet from the EP (Europaparlamentet). We hope that they will adopt a position during the first semester of 2017, which would make it possible for cities in Norway to participate in the 2024 competition.»

2.2 Hva er Europeisk Kulturhovedstad ECC?

Europeisk kulturhovedstad ECC ble etablert i 1985 etter et initiativ fra den greske kulturministeren Melina Mercouri i et møte den 13. juni 1985 blant EUs kulturministre. EU peker årlig ut en eller to byer som får status som europeiske kulturhovedsteder. Formålet med de europeiske kulturhovedsteder er å bidra til å knytte Europas befolkning tettere sammen, og å sette fokus på mangfoldet i europeiske kulturer.

Prosedyren for utvelgelse av europeiske kulturhovedsteder er fastlagt i EUs beslutning nr. 1419/1999. Fra 2005 er det lagt til grunn et rotasjonssystem slik at hvert medlemsland har anledning til å fremme sine kandidater et bestemt år. I tillegg kan europeiske ikke-medlemsland fremme kandidater, slik at det kan bli inntil to kulturhovedsteder hvert år.

Søknader om status som europeisk kulturhovedstad blir behandlet av et panel av uavhengige kulturekspertter. Panelet legger fram en evaluering av søknadene. EU utpeker kulturhovedstad på bakgrunn av en anbefaling fra Kommisjonen og synspunkter fra EU-parlamentet.

¹ EU-programmet Kreativt Europa (2014-2020). Europalov.no

² Se notat fra Eurpakontoret – Paal Frisvold datert 4. juni 2015.

Siden år 2000 har følgende byer vært Europeisk kulturhovedstad ECC

- 2019: [Matera](#) og [Plovdiv](#)
- 2018: [Leeuwarden](#) og [Valletta](#)
- 2017: [Aarhus](#) og [Pafos](#)
- 2016: [San Sebastián](#) og [Wrocław](#)
- 2015: [Mons](#) og [Plzeň](#)
- 2014: [Umeå](#) og [Riga](#)
- 2013: [Marseille-Provence](#) og [Košice](#)
- 2012: [Guimarães](#) og [Maribor](#)
- 2011: [Åbo](#) og [Tallinn](#)
- 2010: [Essen](#), [Pécs](#) og [Istanbul](#)
- 2009: [Vilnius](#)
- 2008: [Liverpool](#) og [Stavanger/Sandnes/Rogaland](#)
- 2007: [Luxembourg](#) og [Sibiu](#) (Hermannstadt)
- 2006: [Patras](#)
- 2005: [Cork](#)
- 2004: [Genova](#) og [Lille](#)
- 2003: [Graz](#)
- 2002: [Brugge](#) og [Salamanca](#)
- 2001: [Porto](#) og [Rotterdam](#)
- 2000: [Avignon](#), [Bergen](#), [Bologna](#), [Brussel](#), [Helsingfors](#), [Kraków](#), [Reykjavík](#), [Praha](#) og [Santiago de Compostela](#)

2.2.1 Hvem kan søke om å bli ECC?

Europaparlamentet og Rådet har besluttet rammebetingelser for EU-aksjonen «Den Europeiske kulturhovedstad for perioden 2020-2033»³. Disse rammebetingelsene (artikkel 1-5) er vedlagt denne rapporten (kap 9).

Artikkel 3 angir hvem som kan søke om å bli ECC. I Artikkel 3, pkt 1 slås det fast at det kun er byer som kan søke, men at byene kan ta med omkringliggende områder. Det er kun inntil 3 byer i Europa som kan bære denne tittelen hvert år. Erfaringene fra gjennomføringen i år 2000 er ikke udelt positive i forhold til antallet byer.

Artikkel 3 pkt 4 angir at byer som ligger i ikke-medlemsland, kandidatland eller som deltar i programmet *Et Kreativt Europa*, kan søke om tittelen hvert 3. år. Dette innebærer at Bodø kan søke i år 2024, i år 2027 osv.

Det pågår et arbeide for å fastslå at Norge er kandidatland til ECC for perioden 2020-2033. Dette arbeidet forventes avsluttet i løpet av høsten 2016 (se kommentar under pkt 2.1.).

2.2.2 Målsetting for EU-aksjonen Europeisk kulturhovedstad 2020-2033.

Vi viser til dokumentet nevnt foran artikkel 2.

1) Aksjonens generelle mål er:

³ Europaparlamentets og rådets avgjørelse nr 445/2014/EU av 16. april 2014 om en EU-Aksjon vedrørende «Den Europeiske kulturhovedstad» 2020-2033 og om opphevelse av avgjørelse nr. 1622/2006/EF. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0445>.

- a) å bevare og fremme mangfoldet i kulturene i Europa og framheve deres fellestrekk, og i tillegg øke borgernes opplevelse av å tilhøre ett felles kulturområde.
- 2) Aksjonens spesifikke mål er:
 - a) å øke utvalget, mangfoldet og den europeiske dimensjonen i byenes kulturtilbud, bl.a. gjennom tverrnasjonalt samarbeid
 - b) å forbedre adgangen til og deltakelsen i kulturlivet
 - c) å styrke den kultursektorens kapasitet og kultursektorens tilknytning til andre sektorer
 - d) å høyne byenes internasjonale profil gjennom kultur.

2.2.3 Kategorier, kriterier og forventninger til å kunne bli en Europeisk kulturhovedstad ECC

Det er i samme dokument som nevnt foran gitt kriterier for å vurdere søknader om å kunne bli en europeisk kulturhovedstad. Det er 6 kategorier med hver sitt sett av kriterier. Her gjengis bare kategoriene. For en fullstendig oversikt over kriteriene, viser vi til dokumentets artikkel 5 eller til vedlegget til denne rapporten (kap 9).

KATEGORIER:

Bidrag til den langsiktige strategi

- ❖ Planlegging. En utviklet kulturstrategi for kandidatbyen arrangementsåret for Europeisk kulturhovedstad og som omfatter selve arrangementsåret og videreføring av de kulturelle aktiviteter etter arrangementsåret.

Den europeiske dimensjonen

- ❖ Omfang og kvalitet. Kategorien skal fremme Europas kulturelle mangfold, mellomkulturell dialog og større gjensidig forståelse mellom Europas borgere.

Det kulturelle og kunstneriske innhold

- ❖ Her vektlegges en klar og sammenhengende kunstnerisk visjon og strategi for kulturprogrammet. Her vektlegges bl.a. utvalget og mangfoldet i de foreslåtte aktiviteter og aktivitetenes samlede kunstneriske kvalitet.

Gjennomføringskapasitet

- ❖ Her vektlegges bred politisk tilslutning, og at kandidatbyen har eller vil få en tilstrekkelig infrastruktur. Lokal og regional utvikling.

Rekkevidde

- ❖ Engasjement av lokalbefolkningen og samfunnet i utarbeidelsen av søknaden og gjennomføringen av året for Europeisk kulturhovedstad. Etablering av nye og bærekraftige muligheter for at flest mulig kan delta i og oppleve kultur og/eller aktiviteter.

Forvaltning

- ❖ Realisering og gjennomføring av fundraising-strategien og det foreslåtte budsjettet. Viktig å synliggjøre organisasjonens faglige og økonomiske kapasitet, og å synliggjøre samarbeidsaktører og deres rolle. Markedsførings- og kommunikasjonsstrategien er helt sentral her.

FORVENTNINGER

Europakommisjonen har laget en erfaringsrapport basert på 30 år med European Capitals of Culture – Europeiske kulturhovedsteder⁴. Rapporten er bygget opp omkring de sentrale forventningene for Europeiske kulturhovedsteder:

- ❖ A high-profile cultural event. ECC skal være en ekstraordinær kulturell begivenhet på meget høyt nivå. ECC skal «løfte byen»
- ❖ A European event. ECC skal være en europeisk begivenhet
- ❖ A festive event. ECC skal være en folkefest
- ❖ leading to local and regional development. ECC skal føre til lokal og regional utvikling
- ❖ For and by the citizens. ECC skal være for innbyggerne, og ECC skal engasjere innbyggerne
- ❖ More than a year. ECC skal gi effekt langt ut over ett år.

2.3 Erfaringer fra andre ECC

Vi vil i dette kapitlet vise til erfaringer fra;

- ❖ En evaluering av 12. ECC'er
- ❖ Erfaringer fra Stavanger 2008
- ❖ Erfaringer fra Umeå 2014

2.3.1 Evaluering av 12 tidligere ECC'er.

Kultursjef i Stavanger Rolf Norås har gjennomført en undersøkelse av 12 tidligere ECC'er: Bergen, Stockholm, Turku, Tallin, Cork, Liverpool, Essen, Linz, Graz, Pécs, Moribor og Guimorosa⁵.

Denne undersøkelsen er bygget opp som en spørreundersøkelse med hovedvekt på hvordan man kan bruke erfaringer fra ECC til å forbedre konseptet. Hovedkonklusjonene er;

Det artistiske programmet

Gode resultater er basert på en uavhengig artistisk leder uten inngripen fra politikere, sponsorer, artistmiljøet og administrativ kontroll. Svake resultater følger av arrogante ledere med svak tilstedeværelse, mange personer involvert i beslutningsprosessen på alle ledd og artister som er overveiende opptatt av egne ideer framfor å utvikle ett kulturelt år.

Forholdet til kommunen / regionen

Mange ECC-organisasjoner opplever sjalusi og mangel på deltakelse, entusiasme og «en mur av velvilje» fra ansatte i kommunen / regionen – spesielt fra kulturetatene. ECC-organisasjonen ble i mange tilfeller sett på som en konkurrent / gjøkunge. Noen kommuner distanserte seg fra ansvar for kulturprogrammet i ECC-året.

Unik erfaring forsvinner

Det er viktig å ta vare på den unike kompetansen som utvikles i prosessen fram til, under og etter et ECC-år. Alt for mange ECC stenger ned ECC-organisasjonen etter at ECC-året er over, og uten å ha en plan for hvordan kompetansen kan videreføres, utvikles og utnyttes.

⁴ European Capitals of Culture: 30 years of achievements. European Commission. DG Education and Culture (2015).

⁵ Rolf Norås (2016). What would you do differently if you knew what you now know?. An investigation into 12 former European capitals of culture. European Commission / City of Stavanger

Inkludering og deltakelse

Involver byen, regionen, samfunnet og innbyggerne så mye som mulig. Den narrative dimensjonen er et meget viktig verktøy for å skape deltakelse til ECC. ECC kan bare bygge og utvikle engasjement og støtte gjennom å inkludere innbyggerne og den kompetansen innbyggerne representerer.

Daglig leders kompetanse

Den mest relevante kompetansen for Daglig leder er å forstå byen og regionen og inkludere innbyggerne. Artistisk, forretningsmessig og markedsmessig kompetanse med en internasjonal forståelse er viktig. Språk er viktig - det er ikke akseptabelt å ansette en Daglig leder som ikke snakker eller forstår det nasjonale språket.

Deling av tittel ECC

Det er vanskelig å utvikle «hot love» mellom to byer som deler tittelen ECC. Intensjonen kan være god, men det er viktig å eventuelt velge ut byer som kan være kompatible.

Bygg bærekraftighet

Årene etter ECC-året er egentlig mye viktigere enn selve året. Man bør gi innbyggerne en ny tenkemåte, utvikle deres ferdigheter og nye nettverk. Viktig å utvikle nye verdier som ikke var der før. Gjøre ECC-året til tidsregning.

Det handler ikke om infrastruktur

Suksesshistoriene handler ikke om ny infrastruktur eller nye bygninger. Immaterielle verdier som den mentale dimensjonen – selvrespekten er mer interessant. Nye kulturbygg og drift av kulturbygg må holdes utenfor ECC-budsjettene.

Balansen internasjonal vs lokal

Det er viktig å finne en god balanse mellom høypofilerte kulturbegivenheter og lokale initiativ. ECC innebærer at det skal utvikles et program innen rammene av en Europeisk dimensjon. Men dette må sees i kombinasjon med lokal involvering – både artister og innbyggerinitiativ. Viktig å utvikle forståelsen av at lokal kultur også er Europeisk kultur.

Vær deg selv

Det er viktig å la seg inspirere av tidligere ECC'er, men du skal ikke kopiere dem! Det som gir suksess til én ECC, er ikke nødvendigvis en suksess for andre. Tenk innovasjon – ikke kopiering! «Kjenn deg selv – tør å være deg selv!»

Styret

Styret bør bestå av et begrenset antall medlemmer. Unngå artistisk deltakelse i styret. Det er visjonen, målene, strategiene og økonomistyring som skal være styrets ansvarsområde – ikke personlige interesser «close to the hearth». Styret ivaretar «eiernes» interesser og at programmet blir gjennomført.

Den europeiske dimensjonen

Den europeiske dimensjonen er kritisk viktig – selv om det er vanskelig å finne en klar definisjon. Den europeiske dimensjonen kan omfatte europeiske artister / artistprosjekter, men like viktig er å utvikle forståelsen av andre kulturer og kulturelt mangfold i et europeisk perspektiv. Denne dimensjonen er i konstant endring og omfatter også integrering.

Open Call – prosess

Det er ulike oppfatninger av verdien av en «open call-prosess» (åpen dør-prosess). På den ene siden er det verdifullt å få inn mange ideer og synspunkter – på den annen side skapes det forventninger

som må veies opp mot kapasitetsmessige begrensninger. En suksessfull «open call process» er avhengig av en tydelig struktur der forslagsstillere / søkere møter et tydelig rammeverk.

Evaluering

Evaluering skal gjennomføres av en uavhengig, vitenskapelig basert institusjon. Evalueringen skal følge hele prosessen fra søkeprosessen og fram til og med gjennomføringen av ECC-året – evt lenger dersom det legges opp til en forlenget prosess.

2.3.2 Erfaringer fra ECC Stavanger2008

Stavanger kommune har bistått dette forprosjektet med erfaringsmateriale fra ECC Stavanger 2008;

- ❖ Stavanger 2008 – European Capital of Culture – Norges søknad. Del 1. Søknaden
- ❖ Stavanger 2008 – European Capital of Culture – Norges søknad. Del 2. Vedlegg. Bakgrunn
- ❖ Stavanger 2008 - Open port. The application - part 2.
- ❖ Stavanger 2008 – European Capital of Culture. Historien om et år. Erfaringer

Kultursjef i Stavanger kommune, Rolf Norås har fulgt dette forprosjektet, og han har bidratt med svært mange vesentlige erfaringer og synspunkter.

Det som utheves som spesielt med Stavanger2008 er i første rekke⁶:

- ❖ Vi har vært en Europeisk kulturhovedstad hvor programmet har vært bygget med fokus på kultur, og som igjen har tilført Stavanger-regionen nye måter å tenke på og ikke minst nye erfaringer.
- ❖ Det har vært gjennomført mange oppsiktsvekkende og unike prosjekter ute i naturen, hvor mange har involvert hele lokalsamfunn sammen med internasjonale artister.
- ❖ Vi har hatt et omfattende gjestekompaniprogram med fokus på lokal involvering – igjen skaper internasjonale artister prosjekter sammen med lokale aktører.
- ❖ Våre prosjekter på tvers av generasjoner - hvor barn i alle aldre skaper ting sammen med voksne og kunstnere.

Budsjettet for Stavanger 2008 var på 300 mill NOK. Staten bidro med 100 mill, regionen med 100 mill (Stavanger 50 mill, Sandnes 25 mill og Rogaland fylke 25 mill), mens de siste 100 mill var budsjettet som kommersielle inntekter, hvor andelen sponsorinntekter utgjorde ca 75 mill.

300 mill ble fordelt slik:

Hovedpost	Mill kr	År	Mill kr
Program	172	2004	5
Kommunikasjon / marked	55	2005	16
Personalet	44	2006	36
Administrasjon	21	2007	96
Evaluering / forskning	5	2008	137
Div	3	2009	10
Sum	300	Sum	300

Tabell 1. Hovedbudsjett. Stavanger ECC 2008. Kilde; Rolf Norås.

⁶ Stavanger 2008 – European Capital of Culture. Historien om et år. Erfaringer. Side 249

2.3.3 Erfaringer fra Umeå 2014

I forbindelse med dette forprosjektet ble det gjennomført en studietur til Umeå i dagene 17.-19. august 2016. Det foreligger et referat fra denne studieturen som vedlegges rapporten. Det foreligger også presentasjoner fra Umeå2014. Umeå2014 har en omfattende hjemmeside:

<http://umea2014.se/en/>

Resultater fra Umeå2014 er presentert her;

<http://umea2014.se/2015/09/the-resulting-effects-of-umea2014/>

Prosjektets budsjett:

- 98 mill fra kommunen
- 75 mill fra staten
- 13 mill Melina Mercouri EU.

I sum 186 mill til prosjektet.

136 mill til programvirksomhet (ca 70%)

50 mill til markedsføring.

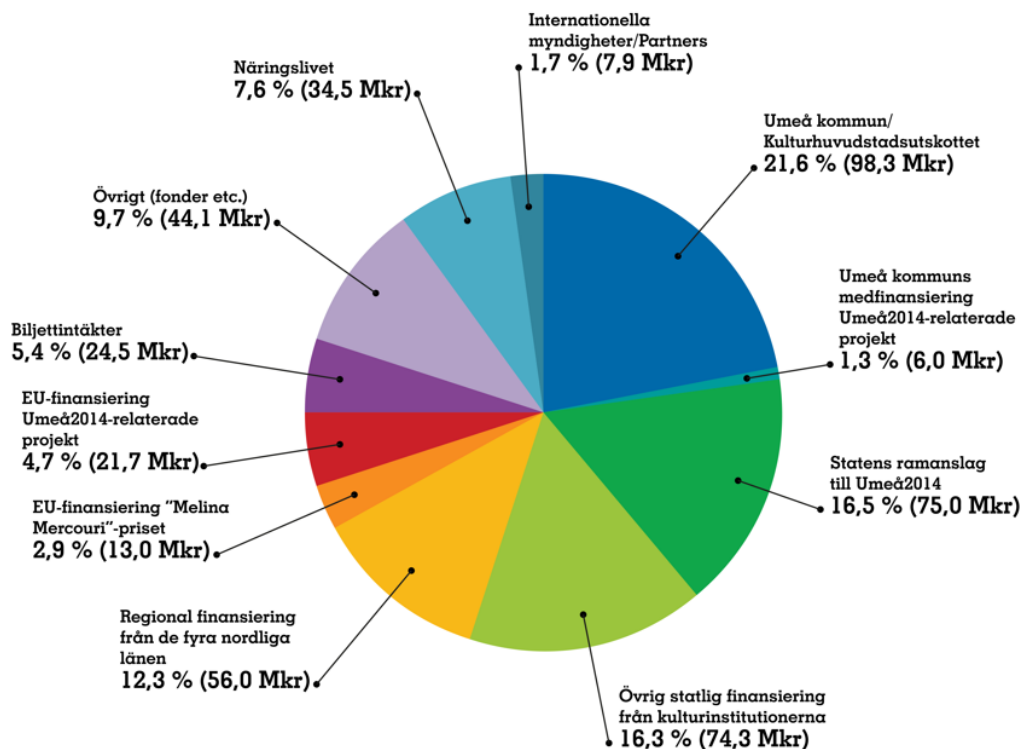
Prosjektet gikk med 4 mill i overskudd.

De andre delene i finansieringen (direkte til det enkelte prosjekt):

- Øvrig statlig finansiering: 74,3 mill
- Regional finansiering: 56 mill
- EU prosjektmidler 13 mill
- Billettintekter 25 mill
- Næringslivet 34 mill
- Øvrig 44 mill

Total finansiering: 455,3 mill sv kr.

Umeå2014:s finansiering

Utfall t.o.m. 31 maj 2015

Totalt: 455,3 Mkr

Figur 2. Umeå 2014. Total finansiering. Kilde: Umeå kommun. Albert Edmann

Vi har fått noen nøkkeltall fra Umeå 2014:

- Internasjonal kulturutveksling med mer enn 65 nasjoner som en del av Umeå2014
- 71% av Umeås innbyggere har deltatt på en eller annen måte i kulturhovedstadsåret
- Mer enn 800.000 besøkende er rapportert fra de større Umeå2014-produksjonene
- Totalt deltok mer enn 13.000 personer aktivt i Umeå2014-prosjekter
- Mer enn 3.400 frivillige var engasjert i Umeå2014-prosjekter
- Reiselivsnæringen omsatte for 1.169 millioner kroner i løpet av 2014 – en økning på 20,6% sammenlignet med år 2013.
- Billettsalget i Umeå økte kraftig
- 160 internasjonale journalister besøkte Umeå i 2014
- Mer enn 2 milliarder unike besøk / «treff» utenfor Umeå-regionen, i Sverige og i Europa / resten av verden har lest artikler om Umeå og Umeås kulturliv.
- Umeå2014web – mer enn 300.000 unike besøk fra mer enn 180 nasjoner.
- Mer enn 3000 personer har lastet ned Umeå2014s app
- Prosjektets dokumentasjonsfilmer er blitt vist mer enn 100.000 ganger.

3 Nordveien – veien til verden

Hvilken historie skal vi fortelle slik at ideen om Bodø som en Europeisk Kulturhovedstad i 2024 skal bli troverdig og vinne begeistring innad i Bodø, i landet for øvrig og i Europa? Dette spørsmålet er vanskelig og krever utvikling. Det som foreslås i dette kapitlet kan sees som et utgangspunkt for en prosess som ikke behøver å konkludere før en evt søknad sendes til EU.

Norge betyr «veien mot nord» – og nord ble skapt i en vekselvirkning mellom kulturen i nord og kulturen i Europa. Denne kulturen har en styrke som kan utvikle og videreføre et avansert samfunn nord for polarsirkelen – på breddegrader der vi på det aller meste av kloden finner øde tundra.

Det unike med en søknad fra Bodø vil være at Bodø blir den aller første arktiske Europeiske kulturhovedstaden nord for Polarsirkelen «The Arctic Circle».

Det som har skapt Bodø er naturen, handelen og flyene. Dette er også Europeiske historier – historier som har skapt vekselvirkningen mellom nord og sør. Disse historiene kaller vi her;

- ❖ Lyset og naturen
- ❖ Handelshistorien
- ❖ Flyhistorien

Vi sammenfatter disse historiene i en visjon fram mot år 2030: **Storming the Arctic!** (kap 6).

3.1 Lyset og naturen

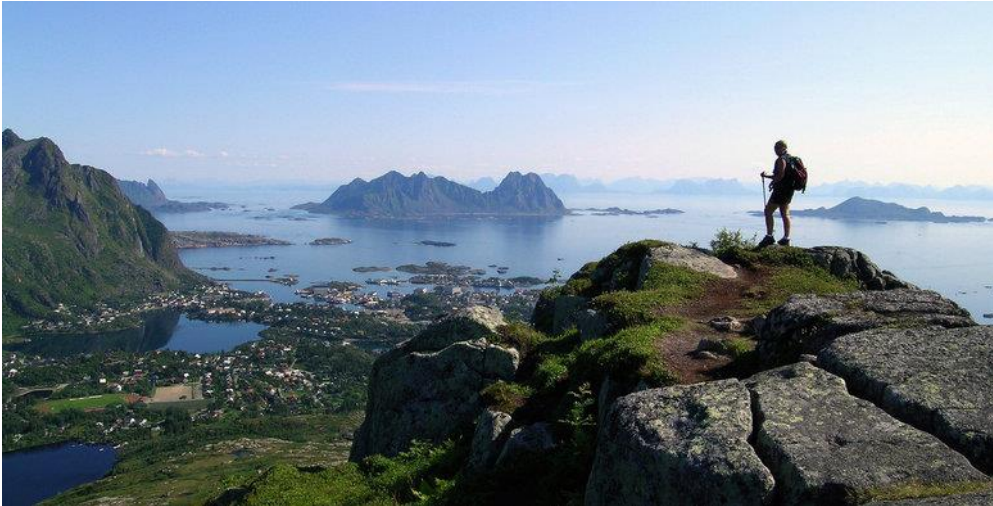
Det er få plasser i verden der det nordiske lyset kommer tydeligere fram enn i Bodø. Selv i mørketiden – når solen er under horisonten – har vi mye lys takket være fenomenet der lysstrålene fra sola «bøyes» av atmosfæren. I mørketiden ser vi Nordlyset – energipartikler fra sola som aktiveres av jordas magnetfelt. Om sommeren har vi midnattssol i én måned.

En skolejente som maler nordlyset på en husvegg i Bodø illustrerer dette. Bildet fanger opp både lys for folket og folkeopplysning. Dette bildet går nå verden rundt på Instagram.

Figur 3. "After School" by Rustam QBic (foto:Skjermdump fra Hyperbeasts Instagram-konto)

Nordland er verdens vakreste kyst⁷. Lyset, naturen og opplevelsen er unik i verdenssammenheng. 8 av fastlands-Norges 37 nasjonalparker ligger i Nordland – en av nasjonalparkene *Sjunkhatten* ligger i Bodø. Bodø er – sammen med Vadsø – den eneste fylkeshovedstad som har en nasjonalpark innenfor kommunegrensen. Dette er en nasjonal anerkjennelse av Bodø- og Nordlandsnaturen.

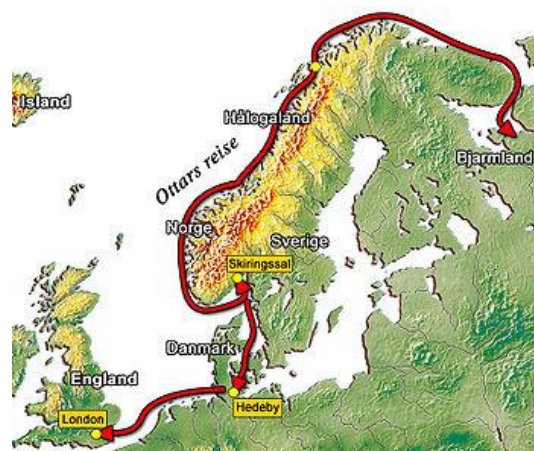

Figur 4. Nordland – verdens vakreste kyst. Kilde: <http://nordnorge.com/no/nordland/>

3.2 Handelshistorien

Bodø er byen der Nordland og Nord-Norge har møtt og møter verden. Møtepunktet er skapt hovedsakelig gjennom eksport, transport og handel med det vareoverskuddet som ble produsert i Nordland. Nordland har – så langt vi kan lese historien – i stor grad levd av å eksportere. Historisk besto denne eksporten av fisk (tørrfisk), pelsverk og skinnprodukter, fugle fjær og dun og elfenben (hvalrosstener). I moderne tid er eksporten utvidet til et bredt spekter av fiskeprodukter, metaller og mineraler, industriprodukter, energi og reiselivsprodukter / opplevelser.

Handelshistorien starter med Ottars reise fra Bjarmeland (områdene omkring Kvitsjøen og Arkhangelsk) til England ca år 890. Kong Alfred av Wessex (Ælfréd the Great) fant historien så interessant at han lot den skrive ned. Fra Sagalitteraturen vet vi at andre høvdinger også drev handel med land i Europa på den tiden.

Figur 5. Ottars reise, ca år 890. Kilde: Wikipedia.

⁷ Se: <http://www.nordnorge.com/no/nordland/>

Det var også handelsvirksomhet som i 1432 førte til at den Venetianske adelsmannen Pietro Querini forliste og strandet på Sandøya utenfor Røst i Lofoten. Querini og deler av hans mannskap ble reddet, og Querini beskrev i sin beretning Røst som «Paradisets første krets».

Jektefarten mellom Bergen og Nord-Norge var basert på at Hanseatene ikke hadde lov til å drive handel nord for Bergen. Bergen ble den nordligste Hansabyen fra omkring år 1350. Grunnlaget for jektefarten var tørrfisk – andre viktige varer var tran, hvalolje, skipsreip og pelsverk. Nordover fraktet jektene hovedsakelig korn og kornprodukter, men også hamp, lin, tøyvarer, kaffe, brennevin og tobakk. Denne handelen ga grunnlaget for dannelsen av handelssteder langs nordlandskysten.

Hvordan har de formidable mengdene av fisk og fiskeprodukter som Norge har solgt til Europa gjennom mer enn 1000 år, påvirket den europeiske matkulturen og væremåten? Vi kjenner den spansk/portugisiske Bacalao som er en blanding av klippfisk fra Norge, olivenolje, tomater og krydder og Iberisk kokkekunst. Vi kjenner også tørrfisk og klippfisks betydning som akseptert mat under den katolske fasteperioden. Her har det vært en gjensidig påvirkning som har skapt utvikling.

Pomorhandelen er knyttet til en tidsbegrenset og særegen utgave av nære handelsforbindelser mellom Nord-Norge og det nordvestlige Russland. Vanligvis blir begrepet brukt om handelen i nord fra begynnelsen på 1700-tallet og to hundre år framover - til den russiske revolusjon i 1917. Denne type handel pågikk over store deler av kyst- og fjordområdene i Nord-Norge mellom befolkningen som bodde her og russere som kom fra kyststrøkene rundt Kvitsjøen. Det var altså russerne som sto for den aktive delen av handelen gjennom sjøfrakt og årlige besøk.

I denne handelshistorien er transportveien langs kysten bindeleddet mellom Nordland og verden. Her har jektefarten og skipsfarten spilt og spiller fortsatt en hovedrolle.

Figur 6. Norsk jektefartsmuseum realiseres i Bodø i 2017.

Handel, transport, økonomi og finansiering av fiskeri- og handelsvirksomhet, samt leverandørvirksomhet til fiskerinæringen (utstyr, forsyninger, salt, kull) ble svært viktige elementer i utviklingen av byen Bodø. Byen utviklet seg gradvis fra et handelssted til å bli en by, men det er først under og etter 2. verdenskrig at byutviklingen skyter fart. Her har luftfarten og flybasen spilt en svært viktig rolle.

3.3 Flyhistorien

Flyhistorien revolusjonerte Bodøs møte med verden. Fra å være en handelsby langt mot nord, ble Bodø en del av den moderne verden gjennom luftfarten, og – i 1960 – verdens midtpunkt under U2-affæren.

Bodø er flybyen i Norge. Ingen byer i landet er så til de grader preget av luftfarten og flymiljøet. I utviklingen av det moderne Bodø og det moderne Nord-Norge, har flyene spilt en helt avgjørende rolle. Hvorfor lå Norges første hamburgerbar i Bodø? Hvorfor kom det så mange, og så gode Rock'nroll-band fra Nord-Norge?

Den kalde krigen gjorde Bodø til hovedstad i en av verdens mest militarisererte regioner. Herfra vokter vi NATOs yttergrense mot fienden i øst, og forberedte oss på å stå imot dersom den kalde krigen skulle bli «varm». Isfronten – Kald Krig Opplevelser er Norsk Luftfartsmuseum og Luftforsvarsmuseets store samarbeidsprosjekt om den kalde krigen og dens betydning for fremveksten av det moderne Norge.

Figur 7. U2 «Den sorte dame». Spionflyet som – nesten – utslettet Bodø! I dag er en U2 utstilt i Norsk Luftfartsmuseum i Bodø.

Flyhistorien er også historien om bombingene og ødeleggelsen av Bodø i 1940 og gjenreisningen av byen som ble sluttført ved å legge Stormen – byens nye bibliotek og konserthus, og byens stolthet - midt i sentrum.

Figur 8. Bodø sentrum med kulturkvartalet Stormen 2014. Gjenreisningen etter krigen er fullført.

Selv om flybyen Bodø er inne i en historisk forandring gjennom avviklingen av Bodø hovedflystasjon, er det fortsatt flyene og flyplassen som danner kjernen i det nye bykonseptet «Ny by Ny Flyplass».

Nedleggelse av Bodø hovedflystasjon, flytting av flyplassen og realisering av «Ny by» vil kunne frigjøre historiske anlegg som «Anlegg96» og andre installasjoner til kulturformål. Vi viser i denne sammenheng til et parallelt anlegg i Gøteborg; «Aeroseum». Mellom «Anlegg96» og nåværende bygning for Norsk Luftfartsmuseum kan det skapes et unikt opplevelsesområde for luftfart, luftfartshistorie, kald-krigshistorie mv. Nedleggelse av Bodø hovedflystasjon vil også frigjøre betydelige areal som kan disponeres bl.a. til utvikling av kulturaktiviteter, idrettsformål mv.

Aksen mellom middelalderkirken i Bodin, Jektefartsmuseet i Bodøsjøen, Norsk Luftfartsmuseum og nye kulturbygg i «Ny By» vil kunne skape en sammenheng mellom middelalderen og moderniteten, og som kan videreføres i nye kulturuttrykk.

Figur 9. Bodø. Ny by – Ny flyplass. Kilde: <http://nyby.bodo.kommune.no/>

Sentralt i realiseringen av «Ny By» er byggingen av en ny rullebane. Denne er stipulert åpnet i 2024 - samme år som Bodø kan bli ECC. Bodø2024 ECC kan derved markere begynnelsen på en ny epoke for Bodø. Dette er helt i samsvar med EUs kriterium om at en ECC skal gi effekter «More than a year». I Bodø kan ECC markere starten på en ny by og en ny utviklingsepoke – dette vil gi en meget spesiell situasjon som vil skille Bodø positivt ut som kandidatby i 2024.

3.3.1 Airport city Bodø

Framveksten av såkalt «Airport Cities» er en internasjonal trend. Airport Cities omfatter gjerne arealer for hoteller, handel/kjøpesentra, konferansesentra, utstillings- og messeområder og dessuten arealer for bedrifter som gjerne er tilknyttet lufthavner (transportselskaper, ekspressgodsselskaper, post, catering, security mv). Kontaktintensive bedrifter med internasjonal forankring er gjerne også interessert i arealer tett ved lufthavner og kommunikasjonssentra. Kontaktintensive bedrifter kan være bedrifter innen data- og kommunikasjonsbransjen, konsulentvirksomhet, supplybedrifter, vedlikeholdsbedrifter mv.

I Europa konkurrerer slike flyplassbyer om å være lokaliseringssted for regionale hovedkontorer for disse bedriftene. Egnede arealer, tilgang på kvalifisert arbeidskraft og et godt rutenett er da viktige

suksessfaktorer. Frankfurt, Amsterdam, München, Stockholm og København er eksempler på slik tilrettelegging.

Det er en internasjonal trend i forhold til «Airport City». Dette gjelder spesielt lufthavner som:

1. Er i kategorien stor lufthavn
2. Har mange utenlandsdestinasjoner
3. Har utviklet infrastruktur – forbindelseslinjer til omkringliggende / nærliggende sentra
4. Har tilgang på ledige arealer.

Airport City er kraftige vekstmotorer. Gitt disse kriteriene (1-4) er en «Airport City Bodø en oppnåelig ambisjon. Bodø er langt på vei en «Airport city» allerede i dag med gangavstand mellom Flyplassterminalen, bysentrum, kulturkvartalet «Stormen», havna, jernbanestasjonen og byens hoteller. Utfordringen ligger i hvordan Bodø kan ta ut potensialet i å skape en Ny By i arealene omkring den nåværende militære flystasjonen.

3.3.2 Bodø – det arktiske Bilbao?

Utviklingen av Ny By vil stille arkitektur, byutvikling og byplanlegging overfor en rekke spennende utfordringer.

Spanske Juan Alayo har lang og bred erfaring fra arbeid med byutviklingsprosjekter. I uke 42 i 2016 var han på besøk i Bodø, der han blant annet holdt foredrag under Citykonferansen Nord – om strategisk byplanlegging.

Neste år skal han lede et FN-team som kommer til Bodø for å gjennomføre prosjektet Urban Lab, i regi av The Habitat Professionals Forum. Dette er en frivillig sammenslutning som består av 17 verdensomspennende nasjoner og totalt seks millioner eksperter.

Juan Alayo skal lede et team bestående av åtte eksperter som skal se nærmere på Bodø.

I Bodø: Juan Alayo har tatt turen fra Bilbao til Bodø. Her er han på Junkerfjellet sammen med Kristoffer Seivåg, Daniel Bjarmann-Simonsen og Karoline Nilssen. Alle foto: Aleksander Ramberg

Figur 10. Juan Alayo i Bodø. Kilde: AN. 20. oktober 2016.

4 Hvorfor skal Bodø bli en ECC i 2024?

4.1 Motivasjonen

Motivasjonen ligger i samfunnsutviklingen. Bodø og Nordland trenger nye ekstraordinære vekstimpulser. Vår ambisjon er å gjøre Bodø til en kulturhovedstad i Arktis – også i perioden etter 2024, og å bygge institusjoner som manifesterer denne posisjonen.

Kultur har til alle tider vært den viktigste drivkraften i utvikling av mennesker og samfunn. Vi ser at kulturens betydning i utviklingen av bærekraftige bysamfunn og regioner, blir stadig viktigere.

Bodø har kommet langt i å utvikle kultur og har et solid grunnlag til å utvikle denne dimensjonen videre. Bodø står foran en omfattende utvikling mot Ny By. Kultur og byutvikling i samdrift kan gi Bodø de ekstraordinære vekstimpulsene som byen og regionen trenger.

I de kommende kapitlene ser vi på utfordringer (kap 4.3.) og muligheter (kap 4.4. til 4.6.).

4.2 Fire viktige utfordringer og muligheter

Det er fire utfordringer og muligheter som er spesielt viktige for å motivere Bodø for å satse på å bli en Europeisk kulturhovedstad ECC i 2024:

Figur 11. Fire viktige utfordringer og muligheter for at Bodø bør bli ECC i 2024. Fotos; Bodø kommune Ny by - Ny flyplass, Thomas Litangen, Nord Universitet, www.nordnorge.com

4.3 Samfunnsutviklingen – Vi lever i Arktis

4.3.1 EU og utviklingen av arktisk policy

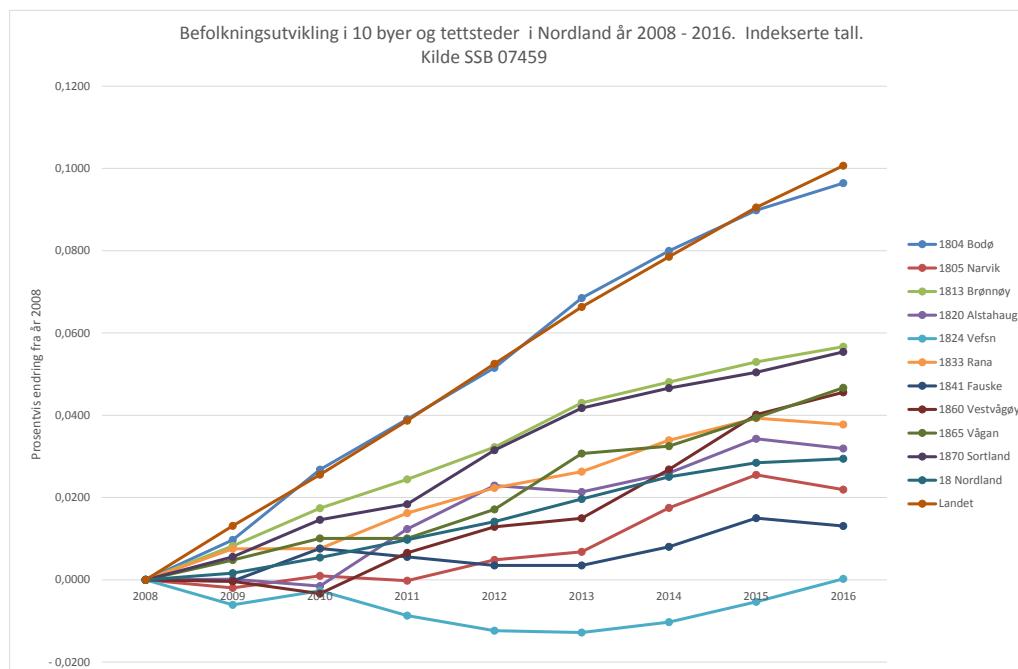
EU er opptatt av å utvikle en arktisk policy⁸. Den 27. april 2016 vedtok EU-Parlamentet **An integrated European Union policy for the Arctic**. Viktige elementer i denne policyen er;

- 1) Climate Change and Safeguarding the Arctic Environment – klimaendringer og beskyttelse av det arktiske miljøet;
- 2) Sustainable Development in and around the Arctic – bærekraftig utvikling i og omkring Arktis;
- 3) International Cooperation on Arctic Issues – Internasjonalt samarbeid om Arktiske tema.

I forhold til «bærekraftig utvikling» understreker EU betydningen av at Arktis har et betydelig potensiale for å kunne utvikle vekst i hele Europa. Island og Danmark/Grønland er av økende bla. sikkerhetspolitisk betydning. I dette bildet er det viktig å utvikle transeuropeiske nettverk for eksempel mellom Finland og Norge – noe som vil gi Sentral-Europa en landverts tilgjengelighet til Nord-atlanteren / Polhavet «The Arctic Ocean».

En fersk rapport fra «The Arctic Institute»⁹ mener at det er en positiv holdning til Nord-Norge i Brussel. EU-ansatte med Arktis som arbeidsfelt ser på Nord-Norge som en essensiell partner i utviklingen av EUs arktiske politikk. Denne holdningen har det tatt mange år å arbeide frem, og er en av det viktigste funksjonene for Nord-Norges Europakontor. Europakontoret har vært tilstede i Brussel i 11 år, og gjennom seminarer, møter med representanter fra EU-systemet, og deltakelse i konsultasjoner har Nord-Norge gjort seg bemerket i Brussel.

4.3.2 Befolkningsutvikling i Bodø og i Nordland fylke

Figur 12. Befolkningsutvikling i 10 byer og tettsteder i Nordland sammenlignet med landsgjennomsnittet og snitt Nordland. 2008-2016.

⁸ https://eeas.europa.eu/arctic_region/docs/160427_joint-communication-an-integrated-european-union-policy-for-the-arctic_en.pdf

⁹ <http://www.northnorway.org/aktuelt/slik-pavirkes-nord-norge-av-eu-sin-arktiske-politikk.858193.aspx>

På landsbasis har Norge hatt en sterk befolkningsutvikling i de sentere årene, og siden år 2008 har befolkningen vokst med ca 10% - mye av dette skyldes arbeidsinnvandring til større byer på Østlandet samt Stavanger og Bergen. Bodø er den eneste kommunen og byen i Nordland som holder følge med denne befolkningsveksten. I hele Nord-Norge er det bare Hammerfest, Alta, Tromsø og Bodø som har en befolkningsutvikling som omtrent følger landsgjennomsnittet.

Befolkningsveksten i byene – både på landsbasis og i Nordland – er for en stor grad basert på en internasjonal netto tilflytting. Dette er et gjennomgående utviklingstrekk i hele Norden. Vi ser av utviklingen at den utenlandske tilflyttingen i de siste årene har bremsset opp / er negativ. Dette gjelder spesielt tilflytting fra Sverige, som nå er negativ – dvs svenske arbeidstakere flytter nå tilbake til Sverige. Generelt kan man si at tilflyttingen fra Europeiske land er redusert.

Et annet viktig utviklingstrekk er den demografiske endringen i alderssammensetningen av befolkningen. De store barnekullene etter siste krig (1946-1955), synliggjøres nå i form av en sterk vekst i antall pensjonister etter ca år 2023. Denne veksten i antall pensjonister, kommer alt vesentlig i byene, og den vil komme omtrent samtidig i byene i landet. I Nordland vil aldersgruppen 80-89 år vokse med ca 60% i perioden 2016-2030.

Hovedtrekkene i prognosene fram mot år 2030 er som følger:

- Fortsatt svak befolkningsutvikling i Nordland sett under ett
- En utflating av veksten i befolkningsgruppene 0 år og 1-5 år.
- En sterk økning i aldersgruppene over 67 år (pensjonister) fra ca år 2023.
- En svak negativ utvikling i de yngste aldersgruppene – spesielt i aldersgruppen 16-19 år.

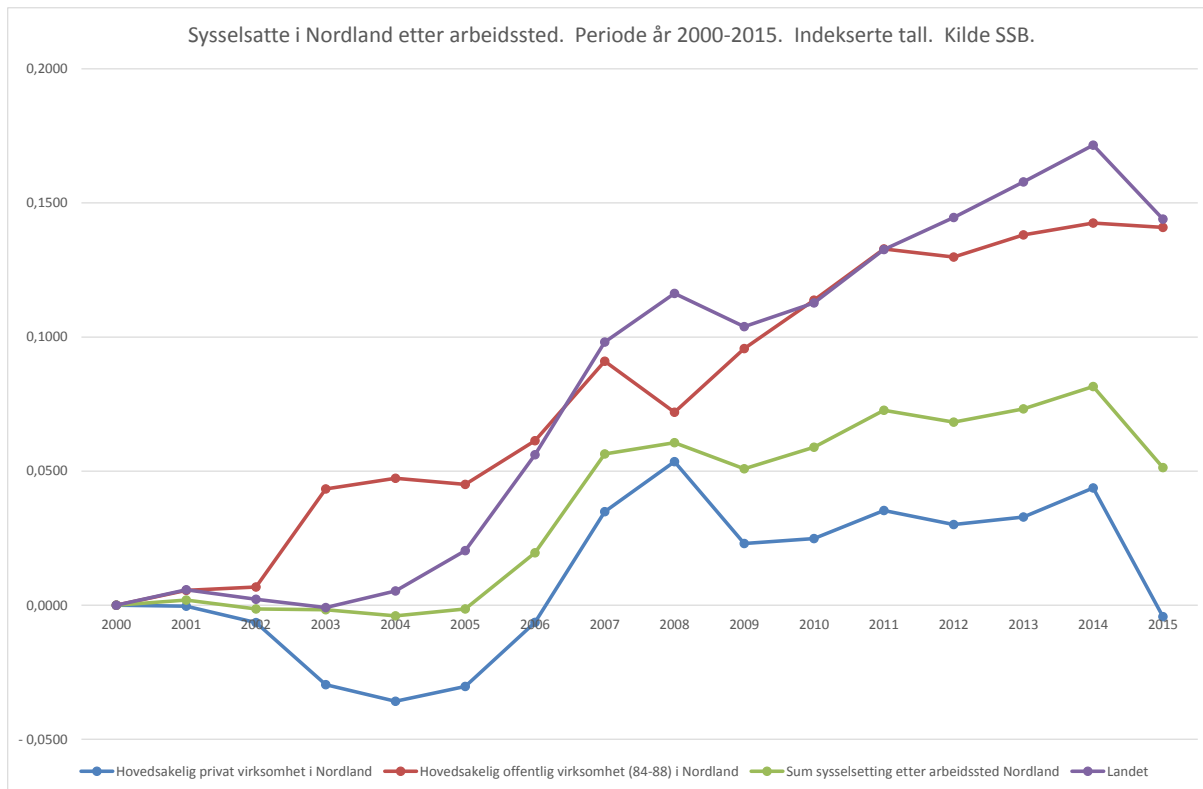
Dette er en situasjon som Nordland deler med perifere regioner i EU. Nettverket CPMR¹⁰ (Conference of peripheral maritime regions) er en organisasjon for mer enn 160 regioner i Europa. Nordland fylkeskommune deltar i dette samarbeidet. I denne sammenheng er det viktig å utvikle modeller som viser konkrete eksempler på hvordan man kan skape en sterkere demografisk utvikling og vekst i perifere regioner.

Bodø har tatt offensive grep i forhold til utviklingen av Ny By, og Nordland fylke satser sterkt i forhold til by- og tettstedutvikling. I tillegg til dette trenger Bodø og Nordland nye vekstimpulser som ECC for å skape modeller for tilsvarende regioner i Europa som har de samme utfordringene som Bodø og Nordland har i dag.

¹⁰ <http://www.crpm.org/>

4.3.3 Sysselsetting

Det er et gjennomgående trekk i Nordland at vekstraten i offentlig virksomhet er langt sterkere enn vekstraten i sysselsettingen i privat sektor. Vekstraten i privat sektor flater ut etter år 2007/2008. Dette er spesielt tydelig i byene Bodø, Fauske, Rana og Vefsn.

Figur 13. Sysselsettingsvekst i hovedsakelig privat sektor og hovedsakelig offentlig sektor i Nordland år 2000 – 2015. Kilde SSB

Det markante fallet i år 2007/2008 skyldes i hovedsak ringvirkninger av finanskrisen som oppsto etter krakket i det amerikanske eiendomsmarkedet. Dette er tydelig både for privat og offentlig sektor. Imidlertid ble vekstraten i offentlig sektor raskt re-etablert, mens vekstraten i privat sektor i hovedsak flatet ut.

Figuren preges også av et stort fall i sysselsettingen fra år 2014 til 2015. Dette fallet ser vi også på landsbasis. Dette fallet skyldes i hovedsak at statistikkgrunnet er endret fra år 2014 til 2015. Denne endringen innebærer at statistikkgrunnet er forbedret, og tallene for 2015 antas derved å gi et riktigere bilde av den faktiske situasjonen.

På grunn av at tallmaterialet ikke gir et direkte sammenligningsgrunnlag mellom tall fra 2014 til 2015, har vi basert tabell 2 på tallmateriale fra perioden 2000-2014.

I perioden år 2000 – 2014 er det bare Bodø og Leknes (Vestvågøy) som viser en vekstrate i sysselsettingsvekst som ligger over landsgjennomsnittet. Sandnessjøen og Brønnøysund ligger omkring landsgjennomsnittet mens de øvrige bykommunene ligger under landsgjennomsnittet (tabell 2).

Sysselsettingsvekst etter arbeidssted i perioden 2000 - 2014 i 10 bykommuner i Nordland fylke. Sammenlignet med landsgjennomsnittet (17,15% vekst i perioden). Vekst pr kommune - fordelt på hovedsakelig privat sektor og offentlig sektor		
Høy vekst	Middels vekst	Lav vekst
Over landsgjennomsnittet (17,15%),	Omkring landsgjennomsnittet (17,15%)	Under landsgjennomsnittet (17,15%)
Bodø (20,02%) priv. sektor (12,47%) off. sektor (31,06%)	Alstahaug (17,69%) priv. sektor (10,42%) off. sektor (29,59%)	Rana (11,68%) priv. sektor (4,58%) off. sektor (27,55%)
Vestvågøy (18,84%) priv. sektor (12,55%) off. sektor (29,84%)	Brønnøy (15,66%) priv. sektor (2,94%) off. sektor (34,84%)	Vågan (10,56%) priv. sektor (8,16%) off. sektor (15,94%)
		Narvik (8,91%) priv. sektor (10,28%) off. sektor (7,01%)
		Fauske (8,10%) priv. sektor (5,68%) off. sektor (11,55%)
		Sortland (7,77%) priv. sektor (7,54%) off. sektor (8,20%)
		Vefsn (4,65%) priv. sektor (-1,88%) off. sektor (15,94%)

Tabell 2. Sysselsettingsvekst etter arbeidssted i 10 byer i Nordland. Perioden 2000-2014

Utviklingen innen sysselsetting, tilflytting og befolkningsutvikling henger sammen. Nye arbeidsplasser skaper tilflytting og etablering noe som igjen skaper flere arbeidsplasser. Sett i sammenheng gir befolkningsutviklingen og utviklingen innen sysselsetting en situasjon som understreker behovet for å skape nye vekstimpulser lokalt i Bodø og regionalt i Nordland.

4.3.4 Samfunns- og byutviklingsdimensjonen i Nordland

Nordland fylkeskommune er i ferd med å utarbeide en «Regional plan for by- og regionsenterpolitikk 2017-2025». Det er utarbeidet et høringsutkast pr 21. juni 2016. Viktige elementer i denne planen er;

- ❖ Vekstkraft
- ❖ Attraktivitet
- ❖ Regionforstørring

Under *Attraktivitet* er det et eget kapittel om byen som kultur- og handelssenter.

Parallelt med dette arbeidet har Nordland Fylkeskommune tatt initiativ til å nedsette et «Faglig råd for bypolitikk». Dette fagrådets arbeide er i gang, og en midtveisrapport og en presentasjon av «Nordlandsmodellen» ble levert 28. juni 2016. «Faglig råd for bypolitikk» vil avslutte sitt arbeid i desember 2016. Foreløpig fokuseres følgende områder:

- ❖ Kompakte byer
- ❖ Sømløst nord (samferdsel)
- ❖ Bedrifts- og næringsutvikling
- ❖ Klima
- ❖ Ung kompetanse
- ❖ Frivillig sektor
- ❖ Integreering

- ❖ Befolkningsutvikling

Nordland fylkeskommune arbeider med en ny kulturstrategi:

- ❖ En melding legges fram for Fylkestinget i desember 2016
- ❖ En strategi legges fram i februar 2017

Utviklingen i Nordland er en situasjon som kjennes igjen i mange perifere regioner i Europa. Dette er en fokusert problemstilling i Europa, og som krever nye strategiske grep for å skape nye vekstimpulser. Vi tror at en regional fokusering på byutvikling og en utvikling av gode modeller for byutvikling basert på de gode historiene (kap 3) samt kulturnæringer og kunnskap, vil gi vekstimpulser til byen og regionen.

Utfordringen for samfunnsutviklingen i perifere regioner er i sum at det må skapes en ny europeisk aksjon for å utvikle en bevissthet om at perifer beliggenhet ikke innebærer at man «henger etter» kulturelt, befolkningsmessig og næringsmessig.

4.4 Næringsutviklingen – Vi produserer i Arktis

Nordland er en av verdens viktigste regioner for fangst og produksjon av villfanget fisk og oppdrettsfisk. Samtidig er Nordland et av landets viktigste industrifylker og eksportfylker. I korthet kan man si at Nordland lever av å eksportere fisk, mineraler og industriprodukter og å importere turister!

4.4.1 Kulturnæringenes betydning i Norge og i EU

BI/Menon har i rapporten «Kreativ næring i Norge 2008-2014¹¹» gitt måltall på den kreative næringens betydning for den nasjonale økonomien og sysselsettingen.

Følgende bransjer utgjør den kreative næringen i denne kartleggingen: Arkitektur, aviser og magasiner, bok, dataspill, film, musikk, reklame og event, TV og radio, utøvende virksomhet (scenekunst, orkester, opera og ballett/dans), utdanning og undervisning (innenfor denne næringen) og visuell virksomhet (kunst, design, museum og kulturarv).

Hovedtall for hele næringen

- Det har vært en vekst i verdiskaping på 15 prosent i perioden 2008-2014
- Det har vært vekst i sysselsettingen på 9,4 prosent i perioden, og det er enkeltpersonforetakene som står for den største veksten
- Den kreative næringen utgjør 3 prosent av verdiskapingen i fastlandsøkonomien
- Den kreative næringen utgjør 4,3 prosent av sysselsettingen i Norge
- Oslo har den største andelen av både verdiskaping og sysselsetting

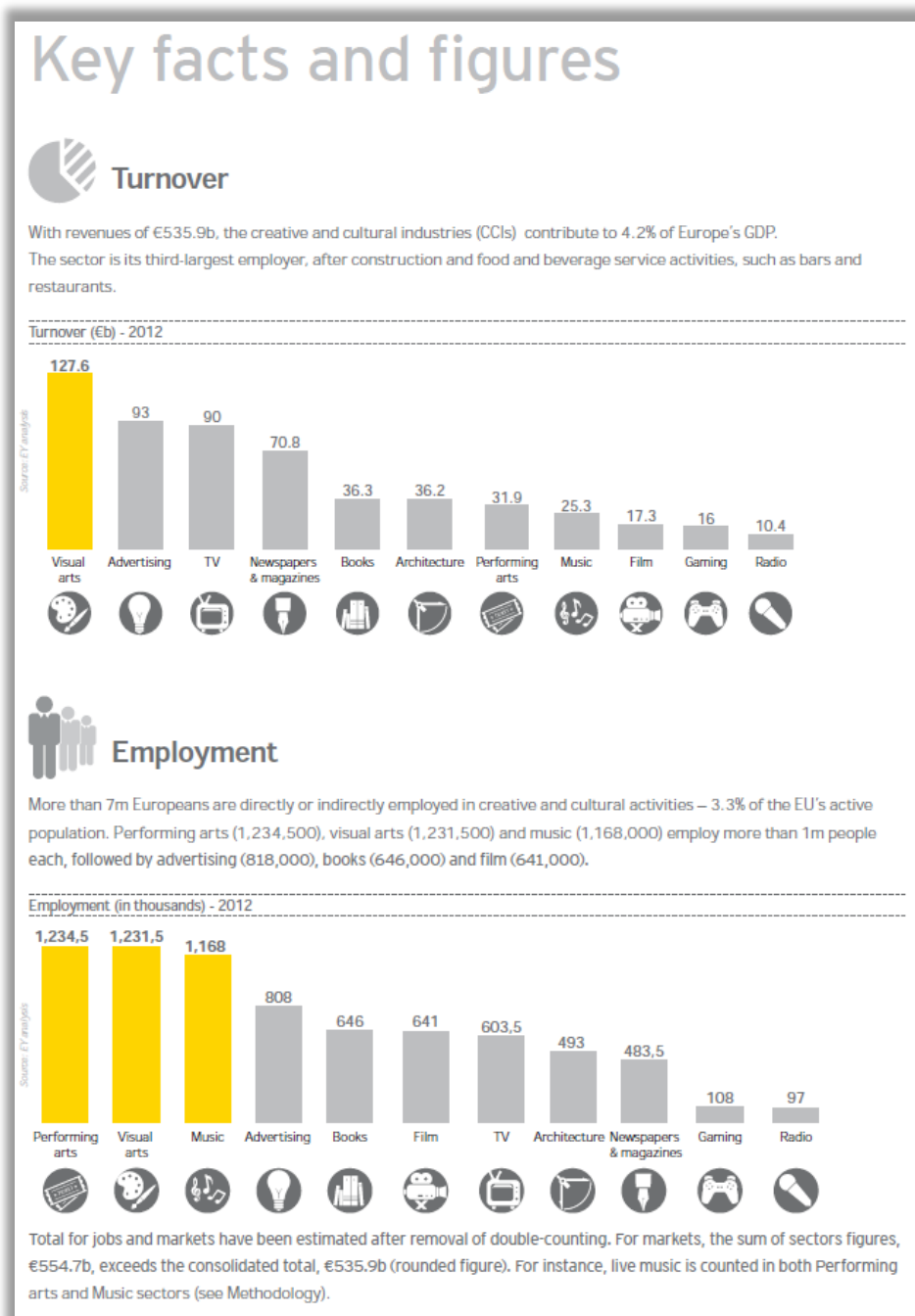
Den kreative næringen har ikke holdt tritt med fastlandsøkonomien i perioden, der verdiskapingsveksten har vært på 38 prosent. Næringens andel av fastlandsøkonomien har gått ned fra 3,6 prosent i 2008 til 3 prosent i 2014. Når det gjelder sysselsetting er utviklingen motsatt; her har andelen sysselsatte gått opp fra 4,1 prosent til 4,3 prosent.

¹¹ Centre for Creative Industries BI / Menon Business Economics (2015): Rapport nr 1 Kreativ næring I Norge 2008-2014. Oslo/Nydalen

Den kreative næringen har lavere lønnsomhet og produktivitet enn fastlandsøkonomien i hele perioden, men høyere lønnsomhet og produktivitet enn reiselivsnæringen som BI/Menon har valgt å sammenligne med.

BI/Menon understreker at rapporten fokuserer økonomiske og sysselsettingsmessige forhold, og at den ikke sier noe om ringvirkninger av de kreative næringer, kulturens egenverdi, kvalitet mv.

I desember 2014 kom den første kartleggingen av kreative næringer i alle EU-landene; *Creating growth – Measuring cultural and creative markets in the EU*. I desember 2015 kom den første globale kartleggingen; *Cultural times – the first global map of cultural and creative industries*.

Figur 14. Kulturnæringenes betydning i Europa. Kilde: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Measuring_cultural_and_creative_markets_in_the_EU/\\$FILE/Creating-Growth.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Measuring_cultural_and_creative_markets_in_the_EU/$FILE/Creating-Growth.pdf)

4.5 Kunnskapsutviklingen – Vi kan Arktis

Det er et gjennomløpende trekk ved alle de Europeiske Kulturhovedstedene at Universitetene har spilt en meget sentral rolle både som kunnskapsutvikler, nettverksutvikler og relasjonsbygger med andre universitet, næringsliv, myndigheter mv nasjonalt og internasjonalt.

Høyere utdanning i Bodø har sin bakgrunn i sykepleierutdanningen i Bodø som ble etablert i 1920, og i lærerutdanningen fra 1951.

Nordland distriktshøgskole ble etablert i Bodø i 1974. I 1985 ble landets andre handelshøgskole etablert i Bodø med siviløkonomutdanning.

I 1986 fusjonerte distriktshøgskolen og distriktshøgskolen og dannet Høgskolesenteret i Nordland med campus på Mørkved.

Under høgskolereformen i 1994 ble de 4 tidligere høgskolene i Bodø fusjonert til Høgskolen i Bodø (HIBO). Den 1. januar 2011 fikk Høgskolen i Bodø status som universitet med navnet Universitetet i Nordland (UIN).

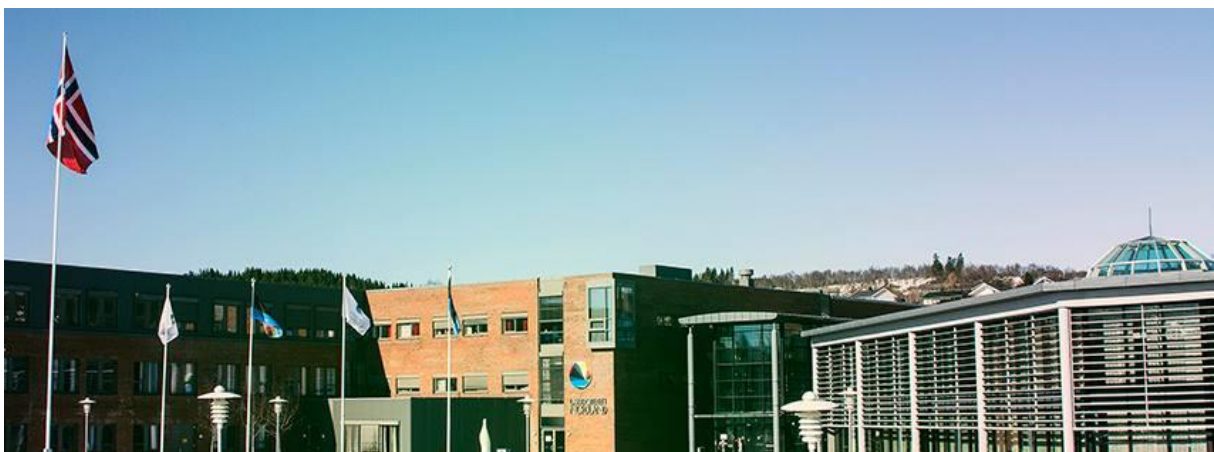
I 1997 åpnet Politihøgskolen i Bodø i tilknytning til campus Mørkved. Politihøgskolen har ca 300 studieplasser.

Universitetet i Nordland hadde ca 6.000 studenter og over 550 ansatte. Universitetet hadde filialer i Mo i Rana og på Stokmarknes samt undervisning i Steigen, Tysfjord, Sør-Helgeland og ved Vensmoen studiesenter i Saltdal. Universitetet tilbød ca 80 fag- og profesjonsstudier.

Den 1. januar 2016 ble Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nesna til Nord universitet. Det nye universitetet har ca 1.300 ansatte og 12.000 studenter, fordelt på studiestedene Stokmarknes, Bodø, Mo i Rana, Sandnessjøen, Nesna, Namsos, Steinkjer, Levanger og Stjørdal. Med nærhet til samfunns- og arbeidsliv skal Nord universitet bidra til å løse regionale, nasjonale og globale utfordringer.

Ett av hovedsatsingsområdene for det nye Nord-Universitet er lærerutdanning, kunst og kultur.

Kunnskapsutviklingen i Bodø har vært formidabel. Fra å være en lokal leverandør av profesjonsrettet kunnskap til å bli en regional dannelsesinstitusjon.

Figur 15. Nord Universitet, Campus Bodø 2016.

Det foreligger planer for utvikling av Nord Universitet Campus Mørkvedt¹². Disse utbyggingsplanene kan oppsummeres i denne tabellen:

	2011	2015	2020	2030	vekst %
Bygningsareal m²	43 000			88 000	104,7
Studenter antall	6 188	7 015	8 250	9 750	57,6
Ansatte antall	629	864	1 035	1 219	93,8

Tabell 3. Nøkkeltall for videreutvikling av Nord universitet, Campus Bodø. Kilde: Statsbygg. Utviklingsplan for Campus Bodø. September 2012.

I perspektiv 2030 legges det i denne planen opp til at bygningsarealet til Nord Universitet, Campus Bodø skal mer enn fordobles og at antall ansatte og studenter vokser til ca 11.000 personer. Medregnet studenter og ansatte, vil Hovedcampus derved bli den største arbeidsplassen i Bodø kommune.

Innen 2030 kan vi i området Alstad/Grønnåsen, Hunstad, Mørkved/Bertnes ha en befolkningskonsentrasjon som er større enn dagens Narvik og på størrelse med dagens Rana kommune. Bildet under viser en skisse av en mulig utvikling av Nord Universitet, hovedcampus.

Første del av denne utbyggingen er nå (2016) gjennomført.

Figur 16. Nord Universitet. Utviklingsplan for Campus Bodø. Kilde; Statsbygg, September 2012.

¹² Statsbygg. Universitetet i Nordland. Utviklingsplan for Campus Bodø. September 2012.

4.6 Kulturutviklingen i Bodø. Vi skaper i Arktis

Kommunen har satset målbevisst på kultur siden 1989. Dette har gitt kommunen en bemerkelsesverdig vekst innen kultursektoren de siste 20 årene. Vi vil her spesielt framheve;

4.6.1 Bodøbølgen¹³

«Bodøbølgen» er et begrep som er kjent landet rundt. Det skyldes at en rekke unge artister fra kommunen har hatt suksess, særlig på musikkfronten de siste årene. Vi kan nevne;

The Spectacle, Sirkus Eliassen, Kråkesølv, Terje Berg, Ingeborg Selnes, Sinnssyk Ugle, Di Lillis m.fl.

Dette har før til oppmerksomhet i media, gjennom artikler, radio og Tv. Blant annet ble det laget et eget program i «Lydverket» på NRK om fenomenet. I en artikkel på nettstedet GRUS: <http://grus.as/?p=817>, ble flere Bodøartister intervjuet.

Her er et lite utdrag fra intervjuene:

«Musikkmiljøet i Bodø, eller i alle fall det litt yngre miljøet rundt Gimle, X Rockeklubb og Bodø Hardcorefestival, har lenge bestått av unge folk som vil lage et konserttilbud med fri aldersgrense. På mange måter kan man kalle det en stor vennegjeng. Det er et inkluderende miljø, med mange engasjerte enkeltpersoner. I alle fall vi som band har helt fra starten følt oss backa opp av de eldre folkene.»

Et eksempel der ung-til-ung formidling benyttes, er Kulturhuset GIMLE, <http://kulturhusetgimle.com/> som er et selvstyrt ungdomskulturhus eid av Bodø kommune. «Gjør det sjøl» ideologien har vært gjeldende blant brukerne av dette kulturhuset. På tidlig 2000-tall dukket begrepet «gjør det sjøl» opp i form av en økende interesse rundt pønk og dets mange subkulturer som f.eks. Hardcore, Straight Edge osv.

I Bodø fikk denne ideologien fotfeste blant en gruppe ungdom som hadde sitt tilhold i miljøet på Gimle, og dette miljøet har vært sterkt medvirkende til utviklingen av metoden med ung – til – ung formidling. X-Rockeklubb og Bodø Hardcore Festival er eksempler på tiltak som ungdom med tilhold på Gimle har satt i gang på eget initiativ, med litt økonomisk støtte og bistand fra kommunen. Både rockeklubben og festivalen har vokst og er viktige i Bodø sitt ungdomskulturmiljø. Miljøet har også frembragt flere artister som har suksess innen sitt felt.

4.6.2 Integrering av flyktninger og innvandrere – utfordring og mulighet for kreative næringer

Som vist i kap 4.3.2. er befolkningsveksten i byene i Norden i stor grad basert på utenlandsk innvandring. I 2. kvartal 2016 hadde Norge en netto utenlandsk innvandring på 7.290 mennesker. Den klart største gruppen er flykninger fra Syria med 2.926 mennesker. Det er i løpet av de siste årene en klar tendens til at den utenlandske tilflyttingen fra Europeiske land er redusert eller negativ – dvs.; europeerne er i ferd med å flytte tilbake, eller i redusert grad flytter til Norge.

Kommuneplanens samfunnsdel (2014-2026) har som hovedmål 2: *Byen det er godt å bo i – mangfold, levekår og livskvalitet.* Her heter det bl.a.:

«Bodø er et internasjonalt lokalsamfunn med økende mangfold i befolkningen. Mer enn hundre nasjoner er representert i kommunen. Innvandererandelen forventes å øke i årene framover. Et flerkulturelt lokalsamfunn gir nye muligheter når det gjelder verdiskaping, kulturtilbud og trivsel.

¹³ Ungdomsmedvirkning som suksessfaktor for økt bruk og aktivitet i fremtidens bibliotek Forprosjekt for STORMEN Bibliotek og Litteraturhus. Bodø kommune 2013.

For å få ut effekten av byens mangfold, er det nødvendig å legge til rette for at alle – uavhengig av etnisitet, trosretning og funksjonsnivå – opplever byen som sin og får muligheter til å bidra.»

Integrering og inkludering gir noen utfordringer. Bodø ønsker å være bevisst at gevinsten er større enn utfordringene, og at innvandring og mangfold er viktige faktorer for å nå hovedmålet og 70.000 innbyggere i 2030».

Pr januar 2016 er mer enn 100 nasjoner representert i Bodø – fordelt på 4.658 personer som er innvandrere eller som selv er født i Norge av foreldre som er innvandrere. I tillegg kommer asylsøkere. Polen er det viktigste hjemlandet for innvandrere eller personer som er født i Norge av foreldre med innvandrerbakgrunn.

Land med mer enn 100 personer med innvandrerbakgrunn eller med foreldre med innvandrerbakgrunn i Bodø pr januar 2016

Polen (483)	Sverige (251)	Rusland (187)	Afghanistan (136)
Somalia (407)	Irak (242)	Thailand (179)	
Eritrea (260)	Litauen (238)	Filippinene (153)	

Tabell 4. Land med mer enn 100 personer med innvandrerbakgrunn eller med foreldre med innvandrerbakgrunn i Bodø pr januar 2016. Kilde; SSB. AN 08.10.2016

Innvandring er både en mulighet og en utfordring. Den er en utfordring i perioder med høy innvandring (flyktningekriser mv) der mange skal integreres på kort tid. Erfaringene fra Bosnia-krigen mv viser imidlertid at flyktningestrømmer snur relativt raskt etter at situasjonen i hjemlandet normaliseres. Mulighetene i innvandring ligger i at Bodø / Nordland får en tilflytting av et stort antall unge mennesker – ofte barnefamilier med relativt høy utdanning og bakgrunn fra kreative yrker.

Utviklingen av den europeisk/amerikanske kulturen – som Norge er en del av – er preget av fremragende bidrag fra mennesker med innvandrerbakgrunn.

4.6.3 Frivillighet

Figur 17. Frivillige på Keiservarden. Bodø kommunes Frivillighetsplan 2015-2018.

Bodø kommune har utviklet en Frivillighetsplan for perioden 2015-2018.

Målet for denne planen er at: «Bodø kommune skal være en god støttespiller for frivilligheten og legge til rette for en sterk og mangfoldig frivillig sektor med forutsigbare rammer.»

Målet skal oppnås gjennom følgende satsingsområder:

Disse satsingsområdene (i ikke-prioritert rekkefølge) er kritiske i forhold til måloppnåelsen:

- 1) Informasjon og kommunikasjon
 - a) Organisering og ressursbruk
 - b) Lokaler og arenaer
 - c) Samarbeid med næringsliv
- 2) Frivillighet og større arrangementer
- 3) Frivillighet og omsorg
- 4) Frivillighet i et mangfoldig samfunn.

4.6.4 Bodø Jazz Open

Bodø Jazz Open er en jazzfestival som arrangeres hvert år i månedsskiftet januar / februar. Denne festivalen skiller seg ut som en vinterfestival. Årsaken til dette er ønsket om å skape mer liv i Bodø midt på vinteren – i slutten av mørketiden.

Målet med festivalen er å føre sammen lokal, nasjonal og internasjonale utøvere for samarbeid, jam sessions og workshops. Hvert år kommer det mellom 2-3000 festivaldeltakere. Bodø Jazz Open tar jazzen med i utelivet i Bodø, og arrangerer konserter på blant annet Topp 13, Dama di, Paviljongen, Sinus, Bodø Kulturhus, Sydøst osv.

<http://www.bodojazzopen.no/Hjem>

4.6.5 Den samiske dimensjonen

Den 15. august 2015 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom Sametinget og Bodø kommune.

Arbeidet med en samarbeidsavtale mellom Bodø kommune og Sametinget er resultat av en lang tradisjon med samisk tilstedeværelse i Bodø, samt stor aktivitet på det samiske området i Bodø kommune i de senere år.

Det gis i dag samisk opplæring i barnehage og grunnskole. Feiring av Samefolkets dag og samisk kulturuke har blitt en god tradisjon med tilbud til både barn, unge og voksne. I tillegg er det gjort et omfattende restaureringsarbeid for å bevare samiske bygninger i kommunen.

Avtalen er inndelt i 15 punkter som omfatter bl.a.

- ❖ Samiske språk og stedsnavn
- ❖ Barnehager
- ❖ Opplæring
- ❖ Samiske kulturminner og samisk historie
- ❖ Samisk kultur
- ❖ Samisk møteplass i Bodø / Bådåddjo

4.6.6 Kirkens rolle

Kirken har siden middelalderen vært det viktigste bindeleddet mellom befolkningen i Nordområdet og Europa. Kirken har også vært en viktig kilde til folkeopplysning, utdanning og kunnskapsspredning.

Kulturmiljøet i og omkring Bodø Domkirke, Rønvik kirke og Bodin middelalderkirke har skapt grobunn for et meget rikt kulturmiljø. Nyskapingen som kirkeoperaen «Hr, Petters lovsang» er et tydelig resultat av dette miljøet.

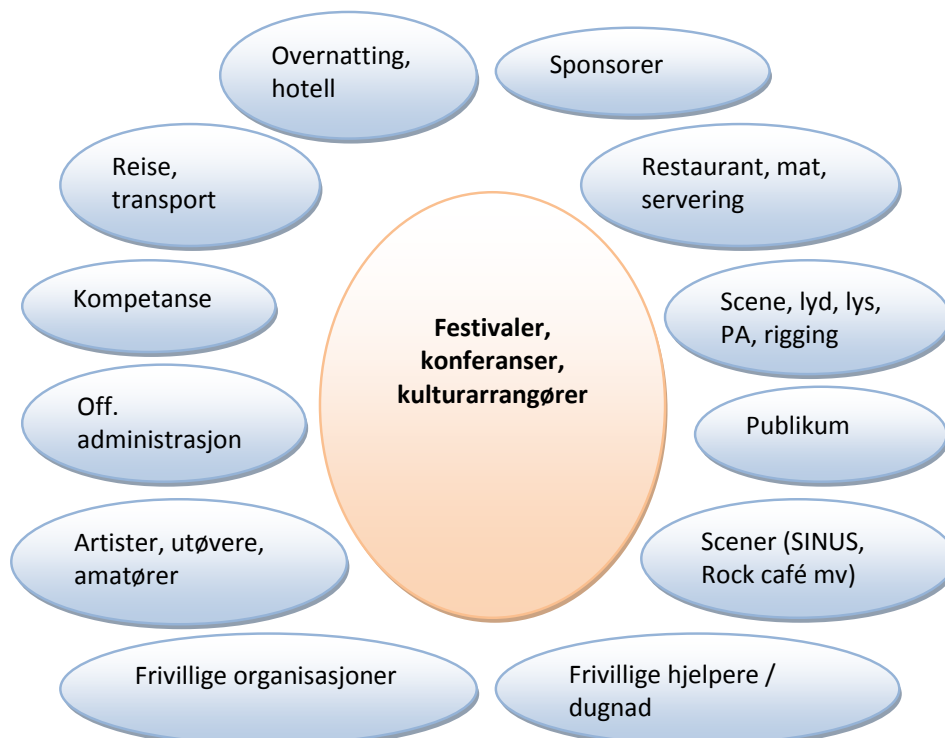
Kirken er universell, og det skal mye til for å skille seg ut blant mange svært dyktige kirkesamfunn innen kultur-Europa.

4.6.7 Kulturclusteret Bodø

En undersøkelse av kulturlivet i Bodø (Bedriftskompetanse as 2008) viser at:

1. Bodø har utviklet et "kulturcluster" som består av et bredt kulturtilbud og institusjoner / bedrifter som leverer tjenester til dette kulturtilbudet.
 - 1.1. Kulturtilbudet ivaretas av institusjoner, frivillige organisasjoner og bedrifter / stiftelser. Dette tilbudet er i stadig utvikling.
 - 1.2. Kulturtilbudet omfatter leverandører (lyd, lys, arrangørteknisk, servering mv) som har kompetanse til å levere til store arrangement. Innen lydteknisk produksjon har Bodø en anerkjent høy kompetanse.
2. Bodø har utviklet et kulturtilbud med aktører på et regionalt / nasjonalt nivå. Enkelte aktører /aktiviteter er i ferd med å utvikle et internasjonalt nivå.
3. Bodø har utviklet merkevarer innen kultursektoren som FK Bodø/Glimt, Sinus, Bodø Håndballklubb, Bodø Sinfonietta, Nordland Musikkfestuke, Parkenfestivalen og Kjerringøy handelssted.
4. I Bodø er det utviklet et aktivt publikum. Et levende og kvalitetsbevisst publikum har gitt et nytt løft til tilbudene.

Et kulturcluster i Bodø kan illustreres slik:

Figur 18. Kulturcluster i Bodø. Kilde; Kultur i Bodø. Publikumsundersøkelse. Ringvirkningsanalyse 2008. Bedriftskompetanse as.

4.6.8 Deltakelse i Kreativt Europa.

Vi viser til kapittel 2.1.

Kreativt Europa er EUs rammeprogram for kreativ og kulturell sektor. I Norge forvaltes Kreativt Europa av Kulturrådet.

Hele 59 prosjekter med støtte fra Kulturprogrammet hadde en eller flere norske deltakere. 54 forskjellige kunst- og kulturaktører fra Norge deltok i kunst- og kulturprosjekter med støtte fra EU i perioden 2007–2013. Aktører fra 14 forskjellige fylker har deltatt i prosjekter, men med en klar overvekt av aktører fra Oslo og Hordaland. Hordaland hadde 11 prosjekter, mens Nordland hadde ingen.

Kun 8 av de ovennevnte 59 prosjektene hadde en norsk aktør som prosjektleder og ansvarlig søker. I de resterende 51 prosjektene var den norske aktøren med som prosjektdeltaker. Prosjektene med norske deltakere har til sammen fått tildelt ca. 267 millioner kroner i støtte fra Kulturprogrammet.

Prosjektene som norske aktører deltok i, fordelte seg innenfor mange kunstfelt, men med en tydelig hovedvekt på musikk.

Vi er nå inne i en ny programperiode (2014-2020). Bodø / Nordland bør arbeide seg inn i dette nettverket, og det bør være et mål å utvikle minst ett prosjekt i inneværende periode. Dette prosjektet kan være en milepæl på veien mot ECC i 2024.

4.6.9 Litteratur. Stormen bibliotek og litteraturhus. Hamsunsenteret.

Det er utviklet et prosjekt for utvikling av Stormen bibliotek og litteraturhus i Bodø. Prosjektet har hovedoverskriften «Modell for ungdomsmedvirkning i praksis».

Prosjektet har som hovedmål å utvikle og etablere Stormen bibliotek og litteraturhus som et av landets mest nyskapende steder for kunnskap og kulturopplevelser, forankret i kjerneverdiene tilgjengelighet, mangfold og mot.

Med ungdom og medvirkning både som mål og metode, vil det bli utarbeidet en modell som forsterker hovedmålet om at biblioteket blir en samtidsaktuell møteplass for de unge, med ulike formidlingsformer som litteratur, musikk, visuell kunst og scenekunst.

De positive møteplassene i Stormen Bibliotek og litteraturhus sikrer barn og ungdom et sted å oppleve, mestre og eksperimentere ut fra egne forutsetninger, behov og kultur. For å oppnå disse målene, skal prosjektet bidra til å etablere strategiske metoder og en grunnleggende arbeidsform for medvirkning mellom de unge og de som er ansatt eller brukere på biblioteket.

Når Stormen bibliotek og litteraturhus åpner i september 2014 vil det være sterk fokus på at dette er en møteplass og en formidlingsarena i et utvidet kultur- og utdanningsperspektiv. Følgende delmål er satt:

1. Kompetanseutvikling knytta til metoden ungdomsmedvirkning for involverte parter i biblioteket formaliseres
2. Stormtroppen etableres som et ungdomsnettverk i Stormen, som en likestilt part i organisasjonen
3. Utvikle og teste minimum tre konsepter innenfor hver av dimensjonene skape, oppleve, delta og oppdage over prosjektets hele periode.

Hamsunsenteret er det nasjonale senteret for forfatter og nobelprisvinner Knut Hamsun (1859-1952). Det prisbelønte bygget ligger i storslått natur ved havstrømmen Glimma i Hamarøy, Nordland.

Hamsunsenteret er tegnet av arkitekten Steven Holl, og sto ferdig på Knut Hamsuns 150-årsdag 4. august 2009. Steven Holls forunderlige tårn inviterer til oppdagelsesferd. Hamsuns romanfigurer har etterlatt seg spor i byggets arkitektur, og i den store utstillingen kan du utforske Knut Hamsuns omstridte liv og litteratur. Vinduene og balkongene oppmuntrer deg til å se og lytte til det landskapet som Knut Hamsun vokste opp i, og som har gitt inspirasjon til verdenskjente bøker som Pan, Markens grøde og Landstrykere.

Hamsunsenteret gir opplevelser og aktiviteter som arkitekturvandring, forelesninger, filmvisninger, debattkvelder, forfattermøter, konserter, temautstillinger og æventurer.

Stormen litteraturhus og bibliotek og Hamsunsenteret er relevante institusjoner i forhold til utvikling av litteraturdelen under et ECC.

4.6.10 Folkehelse og idrett

I ECC er folkehelse og idrett blitt mer fokusert. Matera skal være ECC i 2019, og i Matera har de lagt stor vekt på at de hvert år gjennomfører en større Volleyballturnering.

Folkehelse og idrett er blitt en stadig viktigere del av byplanleggingen i Nordland. Fauske har valgt å profilere seg som «Folkehelsekommunen der alle trives», og Nordland fylkeskommune har en egen handlingsplan for folkehelsearbeid (2013-2014).

Handlingsplan folkehelsearbeid 2013-2016 bygger på resultat og erfaring fra gjennomføring av tilsvarende plan for perioden 2008-2011. Planens mål og handling bygger også på ny kunnskap om helse-utvikling og utviklingen av viktige faktorer, både positive og negative, som påvirker helse. Kunnskapsgrunnlaget er en viktig del av fylkeskommunens lovpålagte folkehelseansvar, og planinnholdet er i størst mulig grad kunnskapsbasert.

Livsstil er mer enn noen gang viktig for folkehelsen. Et viktig grunnleggende og gjennomgående prinsipp for prioritering av mål og handling er utjevning av sosiale helse-forskjeller.

Prosjektet STImuli Bodø er et godt eksempel på målrettet tilrettelegging for økt aktivitet der terskelen for deltakelse er lav.

Med Kulturkort Nordland skal aktivitetsarenaer gjøres mer tilgjengelig og billigere å bruke. For å nå målet om å øke andelen aktive, må flere integrere aktivitet i sine daglige gjøremål. Flere må gå eller sykle til og fra skole, jobb og butikk, flere må gå trapper i stedet for bruk av heis og flere må ta en liten trimtur eller styrkøkt på kveldstid – ikke bare i helgene.

Søndagsturen i marka er en viktig del av norsk identitet og væremåte. Det samme er nettverket av merkede stier og selvbetjente hytter i fjellet der Turistforeningene er en viktig kulturbærer. 7-toppsturen i Bodø aktiviserer årlig ca 4.000 turglade mennesker. Rabot-hytta i Hemnes er et godt eksempel på hvordan moderne arkitektur, tradisjonell fjellturisme og folkehelse kan fungere sammen.

4.6.11 «Generalprøven» Bodø2016 – erfaringsutvikling og videreføring

Bodø2016 er en samlebetegnelse på arrangementer gjennom 200-jubileumsåret for Bodø. Bodø2016 er bygget opp omkring de 8 samiske årstidene, og i løpet av dette året vil det bli gjennomført ca 200 arrangement som omfatter;

- Konserter
- Festivaler
- Foredrag
- Utstillinger
- Idrettsarrangement
- Teater, mv.

Bodø2016 er første gang Bodø gjennomfører et samlet kulturprosjekt over et helt år. Det har gitt byen mange gode opplevelser og mange erfaringer i hvordan man kan gjennomføre et kulturprosjekt i denne størrelsesorden.

Bodø2016 har skapt et betydelig folkelig engasjement i forhold til frivillige organisasjoner, deltakelse i arrangementer og økt oppmerksomhet om kulturarrangementer. Kulturnatta i Bodø den 14. oktober 2016 kan stå som et meget godt eksempel på dette.

15.000 på kulturnatt i Bodø: - Folk var så glade! Det var helt magisk

Figur 19. Bodø2016. Kulturnatt 14. oktober 2016. Kilde: AN.

Fram til 2024 vil det være viktig å ta vare på og videreutvikle erfaringer, nettverk og kompetanse som er utviklet gjennom Bodø2016.

5 Analyse. Kan Bodø oppfylle kriteriene for å bli en Europeisk Kulturhovedstad ECC. Fortrinn, muligheter og utfordringer.

5.1 Kriterier

Vi viser her til kap 2.2.3. og vedlegg (kap 9).

Problemstillingen her er om Bodø og Nordland har noen «gap» i forhold til de kriterier og krav som stilles og det som Nordland har pr i dag.

❖ **Bidrag til den langsiktige strategi**

- Bodø har en kulturstrategi for perioden 2007-2014, men mangler en slik strategi fram til 2024 og videre til 2030. Det bør utvikles en kulturstrategi fram til 2030 – samme tidsrom som for kommuneplanens samfunnsdel. Dette vil oppfylle kriteriet.
- Bodø bør satse videre på å utvikle de kreative sektorenes kapasitet og samarbeidsrelasjoner mellom kulturelle, økonomiske og sosiale sektorer
- Bodø bør synliggjøre de langsiktige kulturelle, sosiale og økonomiske virkninger for byutviklingen.
- En plan for evaluering av ECC-statusens betydning for byen.
- Utviklingen av en ny kulturstrategi for Bodø bør samkjøres med Fylkeskommunens arbeide med en kulturstrategi (2017).

❖ **Den europeiske dimensjonen**

- Bodø har utviklet infrastruktur i Europeisk / internasjonal klasse i forhold til bibliotek og musikk (Stormen konserthus)
- Bodø har sterke miljøer og utøvere innen musikk (klassisk, jazz, rock.)
- Bodø er sterke på frivillighet og ungdomssatsing.
- Bodø og Nordland mangler prosjekter / deltakelse i «Kreativt Europa». En deltakelse vil være viktig for å kunne utvikle kulturelt mangfold, mellomkulturell dialog og større gjensidig forståelse.
- Bodø mangler / har en svakt utviklet infrastruktur i forhold til visuell kunst og scenekunst (teater, dans mv).

Det kulturelle og kunstneriske innhold

- Her vektlegges en klar og sammenhengende kunstnerisk visjon og strategi for kulturprogrammet. Her vektlegges bl.a. utvalget og mangfoldet i de foreslåtte aktiviteter og aktivitetenes samlede kunstneriske kvalitet.
- Kulturkvartalet Stormen har gitt en klar økning i antall solgte billetter til kulturarrangementer.
- Det må utvikles en kulturell profil for Bodø2024. Dette gjennomføres som en del av søknadsprosessen.

Gjennomføringskapasitet

- Her vektlegges bred politisk tilslutning, og at kandidatbyen har eller vil få en tilstrekkelig infrastruktur. Lokal og regional utvikling.
- Viktig å dokumentere gjennomføringskapasitet
- Erfaringsutvikling og utvikling av arrangørkompetanse basert på større arrangement som;

- Bodø2016
- Arctic Race
- Nordland Musikkfestuke, Parken mv
- Koordinering med Ny By – Ny Flyplass

Rekkevidde

- ❖ Engasjement av lokalbefolkningen og samfunnet i utarbeidelsen av søknaden og gjennomføringen av året for Europeisk kulturhovedstad. Etablering av nye og bærekraftige muligheter for at flest mulig kan delta i og oppleve kultur og/eller aktiviteter.
- ❖ Viktig å utvikle en kommunikasjonsstrategi / markeds- og mediestrategi tidlig i prosessen.
- ❖ Viktig å engasjere frivilligheten og gi frivilligheten en tydelig rolle
- ❖ Viktig å engasjere aktører / institusjoner og gi disse en tydelig rolle.

Forvaltning

- ❖ Realisering og gjennomføring av fundraising-strategien og det foreslåtte budsjettet. Viktig å synliggjøre organisasjonens faglige og økonomiske kapasitet, og å synliggjøre samarbeidsaktører og deres rolle.
- ❖ Markedsførings- og kommunikasjonsstrategien er helt sentral her.

5.2 Forventninger

Vi viser her til kap 2.2.3.

- ❖ A high-profile cultural event
 - Bodø har en dokumentert god kulturprofil (Kulturundersøkelsen i 2003, Bodø 2011)
 - Nordland / Bodø har bred erfaring fra større arrangement, festivaler mv. Bodø2016. Arctic Race of Norway. Nordland Musikkfestuke mv.
 - Regionen trenger utvikling av arrangørkompetanse blant de frivillige organisasjonene i forhold til store, internasjonale arrangementer. «Kan, tør og vill!»
- ❖ A European event
 - Bodø har en lang tradisjon som handelsby, flyby og forsvarsby som har levd av å forholde seg tett til resten av verden.
 - Historien / handelen, Forsvaret / den kalde krigen / turismen /
 - Bodø / Nordland kan tilføre ECC en arktisk profil – en samisk dimensjon mv.
- ❖ A festive event
 - ECC bygges sammen med en "festive event".
 - Åpning av jektefartsmuseet
 - Åpning av «ny by – ny flyplass»
- ❖leading to local and regional development
 - Resultatene av prosessen kan institusjonaliseres og forsterke eksisterende prosesser
- ❖ For and by the citizens
 - Engasjement av frivillig sektor – utvikling av frivillig sektor
- ❖ More than a year
 - prosessen starter nå
 - strategiutvikling for perioden fram til 2024 – 2024 og perioden etter 2024 fram mot år 2030
 - Høy bevissthet på å «sette varige spor» også etter år 2024.
 - Koordinering med Ny by – Ny flyplass.

5.3 SWOT – Bodø som europeisk kulturhovedstad fram til 2030

SWOT Bodø2024. Europeisk Kulturhovedstad	
Strengths:	Weaknesses:
Musikk (klassisk, moderne)	Scenisk kunst (Dans, teater, ballett)
Utøvere i nasjonal / europeisk målestokk	Visningsrom for visuell kunst
Stormen konserthus og bibliotek / litteraturhus	Internasjonale / europeiske kulturprosjekter
Norsk Luftfartsmuseum	Små / sårbare miljøer. Avhengig av nøkkelpersoner
Frivillig sektor - frivillighetsplan	Arrangørkompetanse i forhold til større / internasjonale arrangement
Nordland musikkfestuke	Svak næringsutvikling innen kreative næringer / kulturmæringer
Parken	Samarbeid/ allianser med andre byer
Ungdomssatsingen	
Bodø domkirke	
Folkelig engasjement	
NOSO / Bodø sinfonietta	
Mediegården / Store studio	
Nord Universitet	
Bodø2016 - gjennomført "generalprøve"	
Opportunities:	Threats:
Jektefartsmuseet. Anna Karolina (2017)	Andre byer tar Bodøs rolle som ECC i 2024
Kaldkrigsmuseum / Anlegg96	Bodø blir ikke "synlig på kartet"
Nøkkelpersoner / viktige institusjoner etablerer seg	Nøkkelpersoner / viktige institusjoner forlater miljøet
Ny by - Ny flyplass	Man oppnår ikke enighet om Bodø2024 lokalt, regionalt
"Smart City" - Smart by	
Arealer til kreative næringer / kulturmæringer	
Ungdomsprofil	
Arktisk profil	
High North	
Utvikling av regionalt samarbeid / regionale aktører	
Videreføring av aktiviteter etter 2024	
Videreføring av erfaringer mv etter Bodø2016	

5.4 Analyse. Våre utviklingsområder – hva vi tilbyr

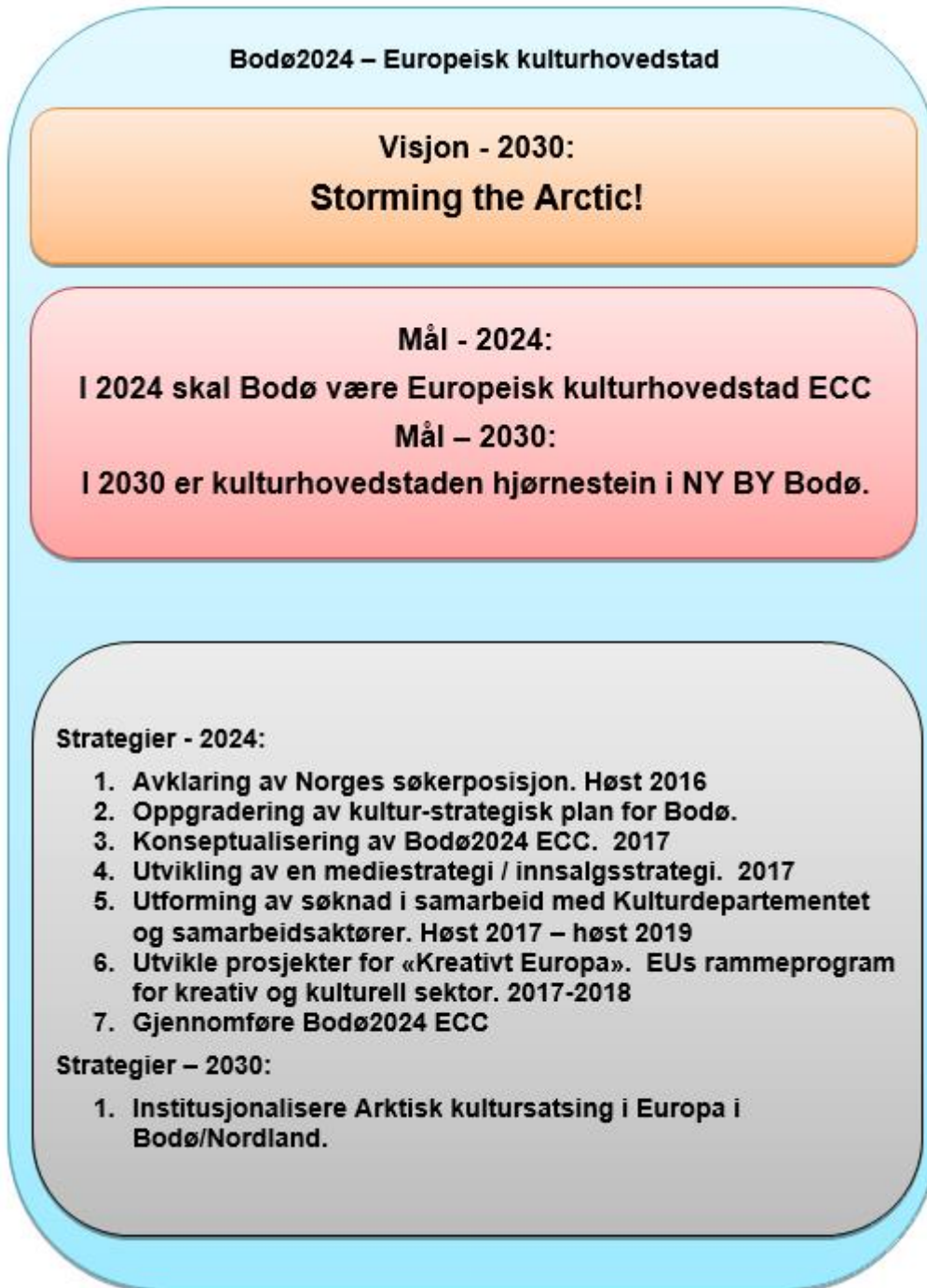
Våre utviklingsområder:

- utfordringen for samfunnsutviklingen i perifere regioner er i sum at det må skapes en ny europeisk aksjon for å utvikle en bevissthet om at perifer beliggenhet ikke innebærer at man «henger etter» kulturelt, befolkningsmessig og næringsmessig.
- Bodø og Nordland trenger nye vekstimpulser som kan forsterke den demografiske utviklingen, og som kan skape sterkere næringsutvikling innen kreative næringer og tilknyttede næringer (reiseliv mv)
- Bodø vil utvikle en ny start som kan markere «Ny by – Ny flyplass» og som kan markere starten på en ny utviklingsepoke for byen og regionen
- Bodø har et utviklingsområde innen en sterkere og tydeligere satsing på scenisk kunst og visuell kunst.
- Bodø og Nordland trenger sterkere kommunikasjonslinjer med EU – spesielt i forhold til transport og til «Kreativt Europa».

Vi tilbyr:

- Arktis – Bodø2024 vil bli den første ECC nord for polarsirkelen og derved i det virkelige Arktis. Dette vil gi Bodø en tydelig «branding» i forhold til andre ECC'er. EU er opptatt av å videreutvikle en arktisk policy
- Mange og spennende historier fra «nordveien» mellom Europa og Russland.
- Bodø er et avansert samfunn i Arktis med betydelig infrastruktur (flyplass, havn, jernbane), universitet og et utviklet kulturliv
- Naturen og naturressursene. Lyset, havet og kysten – «Verdens vakreste kyst»
- Øst-Vestsamarbeidet mellom Sovjet/Russland og Nordland/Bodø siden 1980-tallet
- Den samiske dimensjonen – samarbeidsavtale med Sametinget
- Bodøkulturen. Bodø har scener/arenaer og utøvere i Europaklasse

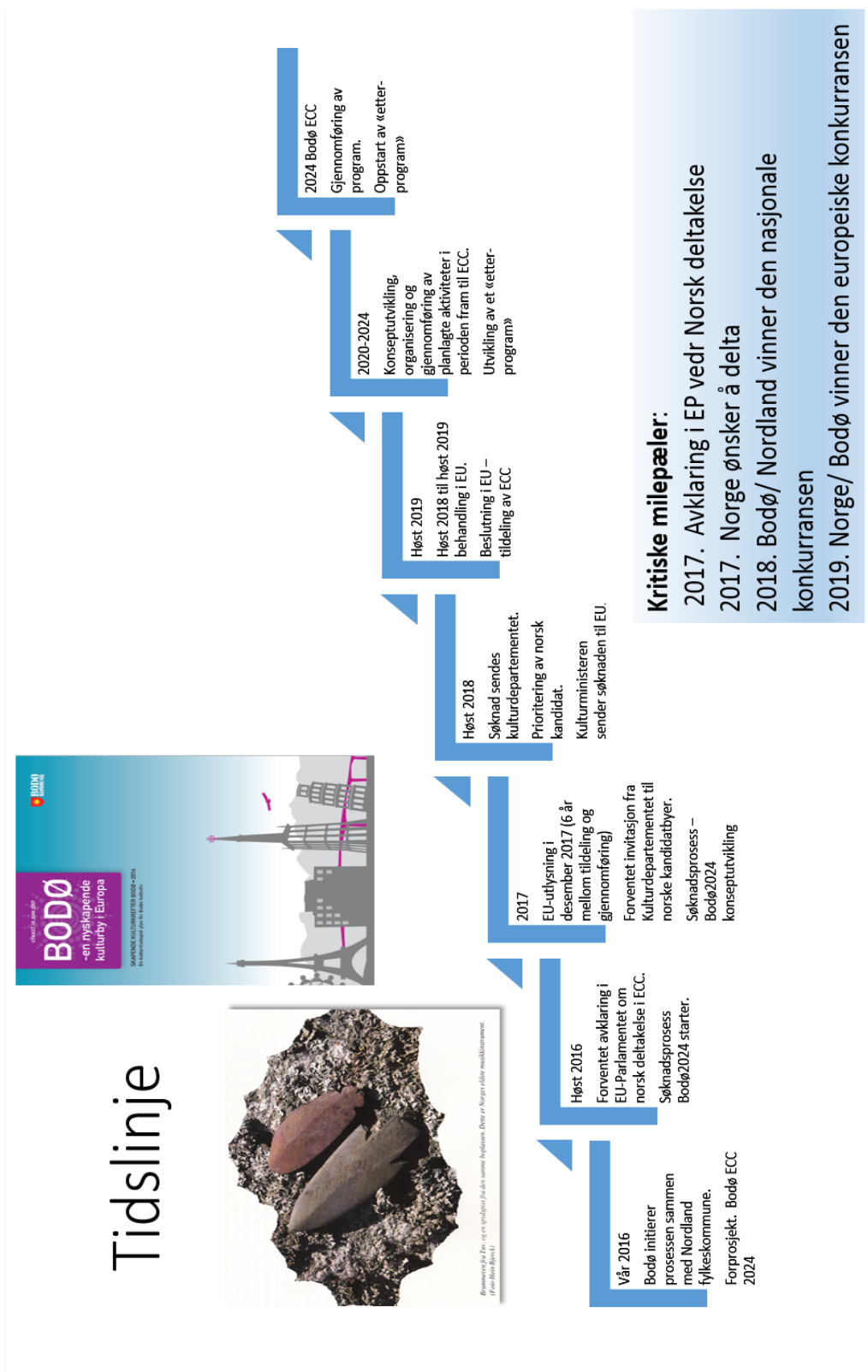
6 Visjon, mål, strategier 2030

Figur 20. Veikart. Visjon – Mål – strategier.

Strategiene (hvordan komme til målet) utdypes i kap 7.

6.1 Tidslinje 2016-2024

Figur 21. Tidslinje 2016-2024. Innfelt: «Brummeren fra Tuv» Norges eldste musikkinstrument, og Bodøs kulturstrategiske plan fra år 2007.

Det ligger i ECC-konseptet (kap 2.2.) at kandidatbyene må bygge opp en prosess «more than a year». I dette tilfelle:

- Fra nå og fram mot 2024
- Bodø2024
- Tiden etter 2024

Bodøs kommuneplan (samfunnsdelen) har en tidshorisont fram til 2030. Det er derfor naturlig å se tidsperspektivet for Bodø2024 fram mot år 2030.

7 Iverksetting av strategier.

Vi viser til figur 19 i kap 6.

Vi utdyper her strategiene vist i figur 19 med vekt på de strategiene som er relevante i forhold til dette forprosjektets mandat (kap 1.1) og besvarelse av de 9 punktene som er gitt i mandatet.

De øvrige strategiene skisseres i dette forprosjektet. Dette er strategier som må bearbeides videre i en søknadsfase.

7.1 Avklaring av Norges og Bodøs søkerposisjon.

Bodøs kandidatur er varslet i Storbynettverket. Storbynettverket har uttrykt seg positivt i forhold til Bodø kandidatur. Det er ikke framkommet tydelige meldinger om at andre byer i Storbynettverket forbereder eget kandidatur i konkurranse med Bodø.

Forprosjektet holder løpende kontakt med våre referanser i EU på dette området. Saken har passert Rådet (the EU Commission) med positivt utfall. Det forventes nå en endelig behandling i EU-parlamentet.

Så snart EU-parlamentets beslutning foreligger, anbefales politisk ledelse i Bodø å møte Kulturministeren for å presentere Bodøs kandidatur (dette forprosjektet) og drøfte videre prosedyre vedr. søknad om Europeisk kulturhovedstad Bodø2024.

7.2 Oppgradering av kulturstrategisk plan for Bodø

En oppgradering av kommunens kulturstrategiske plan er svært viktig i forhold til EU's kriterier for ECC. Vi viser her til kapittel 2.2.3. Nåværende kulturstrategiske plan er fra 2007 og løper ut i 2016. Dette arbeidet bør gjøres uansett.

Viktige elementer i arbeidet med en oppgradert kulturstrategisk plan vil være;

- ❖ Koordinering med Nordland fylkeskommunes kulturstrategiske plan
- ❖ Koordinering med Salten Regionråd

I 2008 ble det gjennomført en publikumsundersøkelse og en ringvirkingsanalyse av kulturlivet i Bodø. I 2011 ble det gjennomført et strategisk prosjekt for å kartlegge Bodø's muligheter for å bli Norsk kulturby. Mye av dette materialet er relevant i forbindelse med oppgradering av kulturstrategisk plan.

Arbeidet ned oppgradering av kulturstrategisk plan for Bodø er igangsatt. Dette arbeidet må koordineres med det kulturstrategiske arbeidet som pågår i Nordland fylkeskommune.

7.3 Konseptualisering av Bodø2024

7.3.1 Hvor stort bør Bodø2024 være – geografisk. Den regionale dimensjonen

Som vist i kapittel 2.2.1. er ECC-ordningen fokusert på at det er byer som kan delta, og at det skal være kun en kandidatby pr søkerland. Det er derfor naturlig å peke på Bodø som kandidatby i denne sammenheng. Samtidig åpner ECC-ordningen for samarbeidsløsninger med omkringliggende områder. Det synes naturlig å avgrense dette området til Nordland fylke.

Innen Nordland pågår det et omfattende arbeid for å utvikle en bypolitikk i de 10 byene / regionsentra i fylket (kap 4.2.4.). En søknad fra Bodø om ECC bør åpne for at interesserte byer / regionsentra kan delta i ordningen med prosjekter.

Utenfor disse byene er det institusjoner, festivaler mv som er relevante i forhold til ECC. Eksempler på dette er;

- ❖ Trænafestivalen
- ❖ Árran
- ❖ Adde/Zetterquistgalleriet i Saltdal
- ❖ Hamsunsenteret

Det bør være åpning for at også slike institusjoner kan delta.

7.3.2 Hva bør Bodø2024 profilere

Dette har vært drøftet bl.a. i en kreativ prosess under Umeå-studieturen i august 2016. Viktige elementer fra denne kreative prosessen er:

- ❖ Entusiasme – pasjon – nordisk spirit - begeistring
- ❖ Lyset og naturen. Kultur i natur – natur i kultur.
- ❖ Sola i kommunevåpenet har 12 stråler – 12 retninger i den gyldne sirkel
- ❖ Arktis / the Arctic
- ❖ Frivilligheten – den fri villigheten.
- ❖ Bodø er Europas neste kulturelle kapittel – next chapter
- ❖ Attraktivitet

7.3.3 Kulturell profil

Vi viser til kap 1.4.6.

Sentrale problemstillinger vil her være:

- ❖ Hvor har Bodø sterke sider innen kulturproduksjon i dag?
- ❖ Hvordan kan Bodø skape «high profile cultural event» i en Europeisk målestokk?
- ❖ Hvor har Bodø de mest åpenbare «gap» som må tettes fram til 2024?
- ❖ Og hvordan kan vi videreutvikle et Bodø2024?

Mulige prosjekter som kan tas med videre inn i en søknadsfase, kan være;

- Et residensprosjekt der inviterte kunstnere får bo, arbeide og skape i Bodø og i regionen før, under og etter Bodø2024.
- Ny by – Ny kulturpark. Utvikling av en akse langs Bodøelv med Bodin kirke, Nordland kultursenter, Anlegg96, Bodøsjøen, Jektefartsmuseet mv.
- Anlegg96 som kald – krigsmonument / museum
- Sheltere som kulturfabrikker

7.3.4 Universitetets rolle i Bodø2024

Generell kunnskapsutvikling / danning

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen ved Nord Universitet

Samisk dimensjon - Samisk språk

Øst-vestdimensjonen – Nordområdesenteret

Universitetets nasjonale og internasjonale nettverk med andre utdanningsinstitusjoner og samfunnsinstitusjoner.

7.3.5 Koordinering med utviklingsprosjektet Ny by – Ny flyplass.

Vi viser til kap 1.4.4. og møte 30.09 med Bodø kommune.

Prosjektet Bodø2024 ECC og Ny by Ny flyplass bør koordineres.

Åpningsshowet for en ECC bør være noe spektakulært. En felles markering av åpning av Bodø2024 ECC og åpning av ny rullebane i Ny by – Ny flyplass, vil i sum kunne gi tidenes åpning av en Europeisk kulturhovedstad.

7.3.6 Valg av organisasjonsmodell

Det er fire mulige modeller som kan benyttes for å organisere Europeisk Kulturhovedstad (ECC) i Bodø2024. Disse er;

- ❖ ECC som en Stiftelse
- ❖ ECC som et Aksjeselskap AS
- ❖ ECC som et Kommunalt Foretak KF
- ❖ ECC som et prosjekt som en del av den kommunale organisasjonen

Stiftelse

En stiftelse styres av Stiftelsesloven. En stiftelse dannes ved at en formuesverdi blir stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art.

Alle stiftelser skal registreres i Enhetsregisteret. Næringsdrivende stiftelser skal i tillegg registreres i Foretaksregisteret. Tilsynsmyndighet for stiftelser er Lotteri- og stiftelsestilsynet. En stiftelse kan være en alminnelig stiftelse eller en næringsdrivende stiftelse.

Stiftelser skal ha et styre. Styret representerer stiftelsen utad og har ansvaret for at stiftelsen og det som vedkommer den blir forvaltet tilfredsstillende. I vedtektene kan det bestemmes at stiftelsen også skal ha andre organer. Stiftelser har plikt til å ha revisor.

Det må utarbeides et stiftelsesdokument for stiftelsen. Dette skal bl.a. angi stiftelsens formål, hvilke eiendeler som skal brukes som grunnkapital, styrets sammensetning og stiftelsens vedtekter.

Det spesielle med en stiftelse er at «Stiftelsen eier seg selv» - dvs en stiftelse har ingen eiere. Stiftelser er en egnet organisasjonsform dersom formålet er å forvalte en verdi over lang tid. Stiftelser og stiftelsens styringsdokumenter kan være vanskelige å endre dersom ikke alle stifterne samtykker i dette.

Aksjeselskap AS

Et aksjeselskap styres av Aksjeloven. I et aksjeselskap har ingen av eierne (aksjonærene) personlig ansvar for selskapets forpliktelser. Eierne i aksjeselskapet har i utgangspunktet bare mulighet til å tape det aksjeinnskuddet som vedkommende har betalt inn til selskapet. Kreditorerne kan bare gå til selskapet med sine krav. Derfor er det en rekke regler i aksjeloven som begrenser eiernes adgang til å ta penger ut fra selskapet.

Et aksjeselskap skal ha en aksjekapital, en generalforsamling, et styre og en daglig leder. Styrende dokumenter er stiftelsesdokumentet, selskapets vedtekter og evt aksjonæravtale.

Et aksjeselskap eies av aksjonærene, og eierne har den reelle makten i selskapet. Aksjeloven gir en meget tydelig rollefordeling mellom generalforsamling, styre og daglig leder. Generalforsamlingen skal i hovedsak ivareta eierskapets interesser, mens styret leder skal ivareta selskapets interesser.

Daglig leder skal ivareta selskapets daglige drift og iverksette styrets vedtak. Et aksjeselskap som er majoritetseid eller 100%-eid av kommunen vil i praksis fungere som et KF.

Kommunalt foretak KF

Et kommunalt foretak er regulert gjennom Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) kap.11. Et kommunalt foretak er en del av kommunen som kommunestyret har bestemt skal organiseres som kommunalt eller fylkeskommunalt foretak. Kommunen hefter for forpliktelsene.

Et KF ledes av et styre og en daglig leder (det samme som i aksjelovgivningen). Daglig leder kan dog ikke være medlem av styret (forskjellig fra aksjelovgivningen). Styret i et KF er underlagt kommunestyret. Før styret treffer vedtak i sak som skal behandles av kommunestyret, skal administrasjonssjefen (Rådmannen) være gitt anledning til å uttale seg om saken.

Et KF eies 100% av kommunen.

Det kan i et KF skapes klarheter i rollefordelingen mellom kommunestyre vs styre og Daglig leder vs Rådmann. Det bør i en tidlig fase utarbeides klare rollefordelinger.

Prosjekt i linjeorganisasjonen

Arbeidet med ECC kan etableres som et prosjekt i kommunens linjeorganisasjon der prosjektleder rapporterer til linjeleder. Fordelen med en slik løsning er at den er svært enkel å etablere, og at den kan sikre en tydelig kommunikasjon med resten av kommuneorganisasjonen.

Ulempen med en slik organisasjonsform er at arbeidet med ECC er komplekst og krever en nokså stor stab og et betydelig budsjett – som også vil omfatte eksterne bidragsyttere. ECC-prosjektet vil bli svært dominerende i forhold til annen virksomhet i organisasjonen.

Anbefaling:

Dersom man ønsker en mest mulig uavhengig organisasjon i forhold til kommunen som organisasjon, vil stiftelse eller aksjeselskap være de organisasjonsformene som ivaretar dette best. Motsatt vil et prosjekt i linjeorganisasjonen være den organisasjonsformen som ivaretar et ønske om sterkest mulig kommunal styring av prosjektet.

I Umeå og i Stavanger ble det valgt en organisasjonsform som kommunalt foretak KF.

Dette forprosjektet anbefaler å organisere Bodø2024 som et KF (Kommunalt foretak). Alternativt anbefales en organisering som AS (Aksjeselskap) der Bodø kommune eier 100% av aksjene evt en majoritetsandel av aksjene. Aksjenes verdi, omsettelighet mv avklares gjennom aksjonærvtalen.

Når organisasjonsform er på plass, må organisasjonens styre og dens leder utforme den videre organisering i partnerskap, faggrupper, arbeidsgrupper mv.

7.3.7 Visjon - Mål – strategier

Viser til kap 6 i dette forprosjektet. Målgruppe, visjon, mål og strategier videreutvikles med samarbeidsaktørene og tas inn i søknaden.

7.4 Utvikling av en mediestrategi / innsalgsstrategi / profilering / promotering

Dette er en meget viktig del av søknadsprosessen.

Valg av profil, logo, profileringsstrategi.

Valg av kommunikasjonsplattformer (nettbasert kommunikasjon, film,

Utvikle en mediestrategi (digitale medier, flyers, foldere, film,) Bodø I Vinden

Deltakelse på relevante møter og konferanser

Arrangere informasjonsmøter i Bodø / Nordland – diskusjonsforum.

Ambassadører – utvikle noen få kulturprofiler som kan være ambassadører for Bodø.

Nettverksbygging gjennom å utvikle prosjekter for «Kreativt Europa». (kap 7.6.).

Lansering av Bodø som Norsk kulturby; Videreføring av arbeidet i «Bodø 2011»

7.5 Utforming av søknad

Innhente og bygge videre på erfaringsmateriale fra Stavanger2008, Umeå2014 og andre kulturhovedsteder med relevant størrelse i forhold til Bodø. Vi har her et omfattende materiale som kan inspirere Bodø2024. Inspirere – ikke kopiere.

Undervegs i søknadsarbeidet må søkerprosessen forankres i møter, åpne møter, debattmøter og andre fora.

Utarbeide selve søknaden i samarbeid med Kulturdepartementet og samarbeidsaktørene.

En viktig del av søknaden er å utforme et etterbruksprogram for perioden etter 2024 og fram mot år 2030. «Hvordan tar man Bodø2024 ECC videre?»

7.5.1 Søknadsfasen. Budsjett og finansiering

Bodø ble utpekt til Norges mest attraktive by i vår. Det er viktig at Bodø har ambisjoner, ideer og visjoner fremover til å bygge attraktiviteten ytterligere i årene som kommer. Her er satsingen på prosjektene «Ny by-ny flyplass», «Smart City», Arktisk miljøby, «Sykkelby», «Kunnskapsbyen», «Kunstnerisk fornyelse og utvikling», Europeisk kulturhovedstad med mere svært viktige bidrag.

Fram til gjennomføringen av et ECC må kandidatbyen gjennom en søknadsfase. I forhold til Bodø, vil en slik søknadsfase strekke seg over tre år fra 2017 til 2019. I denne søknadsfasen skal en søknad utvikles i samarbeid med kulturdepartementet og flere andre instanser, søknaden skal forankres og bearbeides fram til et endelig produkt.

Det er ikke lett å sette opp et budsjett for søknadsfasen, først og fremst fordi det er ikke noen oppskrift på hva og hvordan dette skal gjøres, og at det nesten kan brukes ubegrenset med midler. Det er et spørsmål hvor listen legges, og hvor mye man vil legge inn i en slik prosess.

Budsjettforslaget her for søknadsfasen må sees som et stipulert forslag fordelt på de tre årene.

- 1) Lønnsutgifter. Det anbefales én prosjektleder på fulltid i 3 år. Beløpet som oppgis inkluderer sosiale utgifter. Denne stillingen kan helt eller delvis erstattes av kjøpte konsulenttjenester. Det må i så fall konkurranseutsettes.
- 2) Prosjektlederen bør ha tilgang til engasjerte deltidsstillinger, innenfor en ramme på 60%. Også her er beløpene inkludert sosiale utgifter

- 3) Man trenger ressurser til marked og kommunikasjon. Beløpet må avveies mot verdien av internasjonal markedsføring, bruk av sosiale medier etc.
- 4) Det må påregnes reisevirksomhet, både til statlige organer og internasjonalt
- 5) Det må avsettes en reservepott

Det er her ikke tatt med utgifter til revisjon, juridisk bistand, arkivering etc., men forutsatt at dette kan dekkes internt av kommunen. Dersom dette er utgifter som vil bli fakturert, må også slike utgifter tas med i budsjettet.

Kostnadstallene i tabellen under er basert på erfaringstall fra Stavanger2008.

Stipulerte kostnadstall for søknadsfasen 1000 kr	2017	2018	2019	Total
Lønn prosjektleder 100%, inkl sos utg	1 100	1 100	1 100	3 300
Deltidsengasjement	500	500	500	1 500
Kulturfaglig innhold	300	300	300	900
Markedsarbeid, profilering, film etc.	800	800	800	2 400
Workshop / folkeengasjement	100	100	100	300
Reiser (arbeidsmøter / studietur)	100	100	100	300
Reserve (diverse uforutsett)	100	100	100	300
Totalt kostnader	3 000	3 000	3 000	9 000

Tabell 5. Stipulerte kostnadstall for søknadsfasen 2017-2019. Bodø2024. Kilde; Rolf Norås og Bodø kommune.

Stipulert finansiering for søknadsfasen 1000 kr	2017	2018	2019	Total
DA-Bodø	1 150	1 150	1 150	3 450
Salten regionråd	100	100	100	300
Egne midler – bevilgning	1 000	1 000	1 000	3 000
Egne midler – arbeidsinnsats	150	150	150	450
Kommersielle aktører / Nord universitet	600	600	600	1 800
Totalt finansiering	3 000	3 000	3 000	9 000

Tabell 6. Stipulert finansiering for søknadsfasen 2017-2019. Kilde: Bodø kommune.

7.6 Utvikle prosjekter for «Kreativt Europa» - EUs rammeprogram for kreativ og kulturell sektor

Eks: Hordaland har 11 prosjekter i «Kreativt Europa». Nordland har ingen.

7.7 Gjennomføre Bodø2024 ECC.

Gjennomføring av programmet

Oppstart av etterbruksprogrammet fram mot 2030.

7.8 Institusjonalisere Arktisk kultursatsing i Europa i Bodø/Nordland.

Her er poenget å generere og utvikle ideer i prosessen fram til 2024 og som kan institusjonaliseres som et varig element etter Bodø2024.

Erfaringene fra prosessen før – under og etter Bodø2024 bør konkretiseres i en institusjonsbygging der Bodø / Nordland tar en nasjonal rolle i kulturutvikling / utvikling av kreative næringer.

- Nordlandsmodellen for Ny nasjonal kulturstrategi.
- Ny nasjonal kulturstrategi «Fra Kulturløft» til «Kultur som bærebjelke»

8 Konklusjon og anbefaling

8.1 Konklusjon.

Konklusjonen i dette forprosjektet bli å svare på de 9 problemstillingene som var gitt i forprosjektets mandat:

1. Identifisere de regionale og lokale mulighetene og utfordringene for å kunne bli/være en Europeisk kulturhovedstad.
2. Identifisere kostnadsnivå samt finansierings forutsetninger/mulighetene, basert på sammenlignbare byer som har vært eller er tildelt status som Europeisk kulturhovedstad.
3. Peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad har for landsdelen, regionen og Bodø. (marked, infrastruktur, kunstnerisk utvikling, langsiktig kulturplanlegging/strategi m.m.)
4. Sikre oppslutning fra byene i Storbymnettverket for kultur.- å informere og involvere byene i det forberedende arbeid. Forarbeider er utført.
5. Identifisere statens rolle og medvirkning – følge opp og igangsette prosesser.
6. Tilrettelegge for kommunens forankring i det pågående arbeid i det Europeiske kulturhovedstadsnettverket via Kulturdepartementet.
7. Klarlegge hovedpunkter for veien inn mot en ny langsiktig kulturstrategi for Bodø mot 2026.
8. Relatere prosjektet i pågående arbeid i utviklingen av «Ny by – Ny flyplass» - skal ses i sammenheng med pågående arbeid.
9. Foreslå prosjektets fremtidige organisering.

8.1.1 Identifisere de regionale og lokale mulighetene og utfordringene for å kunne bli/være en Europeisk kulturhovedstad

Vi viser her til kap 4.

Samfunnsutviklingen - Vi lever i Arktis

- Nordland og Bodø har en demografisk og sysselsettingsmessig utfordring og trenger nye vekstimpulser.
- ECC vil skape aktivitet, engasjement og økt sysselsetting
- ECC kan bygge opp strukturer som kan løfte på plass store samfunnsendringer
- ECC gir byen og regionen økt status og en plass på det Europeiske kartet.

Næringsutviklingen - Vi produserer i Arktis

- ECC har satt fart i reiselivsnæringen / opplevelsesnæringen
- ECC gir attraktivitet i forhold til næringsetablering
- ECC gir nytt utviklingsrom for utdanningsinstitusjoner
- ECC er velegnet for å skape nettverk

Kunnskapsutviklingen - Vi kan Arktis

- Universiteter og kunnskapsutvikling har en sentral rolle i ECC
- Nord Universitet har gjennom lang tid utviklet en omfattende kontakt med bl.a. Russland
- ECC utvikler nettverk
- ECC bidrar til kunnskapsutveksling og institusjonsutvikling

Kulturutviklingen - Vi skaper i Arktis

- ECC gir de kreative næringene et betydelig løft i byen og i regionen
- ECC gir grobunn for utvikling av infrastruktur og institusjoner
- ECC åpner nettverk mot Europeiske kulturinstitusjoner og kulturfond
- ECC gir en effekt langt ut over ett år

8.1.2 Identifisere kostnadsnivå samt finansierings forutsetninger/mulighetene, basert på sammenlignbare byer som har vært eller er tildelt status som Europeisk kulturhovedstad.

Vi viser her til kapittel 2.3 der vi refererer til erfaringer fra Stavanger2008 og Umeå2014.

8.1.3 Peke på hvilken betydning Europeisk kulturhovedstad har for landsdelen, regionen og Bodø. (marked, infrastruktur, kunstnerisk utvikling, langsiktig kulturplanlegging/strategi m.m.)

Det er i dette prosjektet lagt til grunn en regional tilnærming med Bodø som utgangspunkt. Dette i samsvar med kriteriene for å bli utnevnt til Europeisk kulturhovedstad. J.fr. kap 2.2.1. og 7.3.1.

I den videre prosessen (søknadsfasen) bør man avklare og organisere samhandling mellom aktørene.

8.1.4 Sikre oppslutning fra byene i Storbynettverket for kultur - å informere og involvere byene i det forberedende arbeid. Forarbeider er utført.

Vi viser til kap 1.2.

Det er i løpet av dette forprosjektet ikke tatt spesielle kontakter inn mot storbynettverket. Det er ikke registrert andre konkrete initiativ til bli Europeisk kulturhovedstad.

Dersom Bodø ønsker å gå videre til en søknadsfase, vil det bli gjort en formell henvendelse til Storbynettverket.

8.1.5 Identifisere statens rolle og medvirkning – følge opp og igangsette prosesser

Vi bygger her på notat fra Paal Frisvold 4. juni 2015 som avdekker de legale problemstillingene i forhold til norsk kandidatur (se kap 2)

Det ble gjennomført møte med EU-minister Aspaaker i Bodø den 8. august i Bodø under Nordland musikkfestuke.

Vi viser for øvrig til kap 1.2.

8.1.6 Tilrettelegge for kommunens forankring i det pågående arbeid i det Europeiske kulturhovedstadsnettverket via Kulturdepartementet.

Vi viser i denne sammenheng til kap 7.1.U

Vi følger her arbeidet med å notifisere Norges posisjon i forhold til EEC. Gjennom våre kontaktpersoner i EU, får vi her løpende informasjon - så langt positiv. Saken har nå passert EU-kommisjonen med positivt resultat. Det gjenstår en behandling i parlamentet, men det forventes ingen negative konklusjoner derfra.

Vi forventer at denne saken er endelig avklart i løpet av denne høsten (2016).

8.1.7 Klarlegge hovedpunkter for veien inn mot en ny langsiktig kulturstrategi for Bodø mot 2026

Vi viser her til kapittel 5 og 6.

8.1.8 Relatere prosjektet i pågående arbeid i utviklingen av «Ny by – Ny flyplass» - skal ses i sammenheng med pågående arbeid

Vi viser her til kapittel 3.3.

8.1.9 Foreslå prosjektets fremtidige organisering.

Vi viser her til kapittel 7.3.6.

8.2 Anbefaling

Europeisk Kulturhovedstad har bidratt til svært verdifulle løft for de europeiske byene som har hatt denne rangen.

Vår anbefaling er at Bodø kommune bør arbeide videre med Bodø2024ECC.

Så snart EU-parlamentets beslutning foreligger, anbefales politisk ledelse i Bodø å møte Kulturministeren for å presentere Bodøs kandidatur (dette forprosjektet) og drøfte videre prosedyre vedr. søknad om Europeisk kulturhovedstad Bodø2024.

9 Vedlegg

9.1 Kriterier for Europeisk kulturhovedstad

Her gjengis EU-Parlamentets og kommisjonens vedtak av 16. april 2014 nr. 445/2014/EU vedr. opprettelse av en EU-aksjon «Den Europeiske kulturhovedstad i dansk oversettelse. Artikkel 1 – 5.

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

Oprettelse af aktionen

En EU-aksjon med titlen »Den Europæiske Kulturhovedstad« 2020-2033 oprettes herved for årene 2020 til 2033 (»aksjonen«).

Artikel 2

Mål

1. Aktionens generelle mål er:
 - a) at bevare og fremme mangfoldigheden i kulturerne i Europa og fremhæve deres fælles træk samt at øge borgernes følelse af at tilhøre et fælles kulturområde
 - b) at fremme kulturens bidrag til byudvikling på lang sigt i overensstemmelse med deres respektive strategier og prioriteter.
2. Aktionens specifikke mål er:
 - a) at øge udvalget, mangfoldigheden og den europæiske dimension af byernes kulturudbud, bl.a. gennem tværnationalt samarbejde
 - b) at forbedre adgangen til og deltagelsen i kulturlivet
 - c) at styrke den kulturelle sektors kapacitet og dens tilknytning til andre sektorer
 - d) at højne byernes internationale profil gennem kultur.

Artikel 3

Adgang til aktionen

1. Konkurrencen om titlen er åben for byer, og disse kan inddrage det omkringliggende område.
2. Der må i et givet år (»det år, hvor titlen skal bæres«) højst være tre byer, der bærer titlen. Titlen tildeles hvert år højst én by i hver af de to medlemsstater, der er angivet i kalenderen i bilaget (»kalenderen«), og i de relevante år én by fra et kandidatland eller en potentiel kandidat eller én by i et land, som tiltræder Unionen under de omstændigheder, som er beskrevet i stk. 5.

3. Byer i medlemsstaterne er berettiget til at bære titlen i ét år i overensstemmelse med den rækkefølge, medlemsstaterne optræder i i kalenderen.

4. Byer i kandidatlande og potentielle kandidater, som deltager i programmet Et Kreativt Europa eller i efterfølgende EU-programmer vedrørende kulturstøtte på datoen for offentliggørelse af indkaldelsen af ansøgninger, jf. artikel 10, stk. 2, kan ansøge om titlen for ét år inden for rammerne af en åben konkurrence, som afholdes hvert tredje år i henhold til kalenderen.

Byer i kandidatlande og potentielle kandidater kan kun deltage i én konkurrence i perioden 2020-2033.

Hvert kandidatland eller hver potentiel kandidat kan kun være vært for titlen én gang i perioden 2020-2033.

5. Når et land tiltræder Unionen efter den 4. maj 2014, men inden den 1. januar 2027, er det berettiget til at være vært for titlen syv år efter dets tiltrædelse i overensstemmelse med de regler og procedurer, der gælder for medlemsstater. Kalenderen ajourføres i overensstemmelse hermed. Når et land tiltræder Unionen den 1. januar 2027 eller derefter, kan det ikke deltage i aktionen som en medlemsstat.

I de år, hvor der i henhold til kalenderen allerede er tre byer, der bærer titlen, kan byer i lande, der er omhandlet i første afsnit, dog kun bære titlen i det næste tilgængelige år i kalenderen i den rækkefølge, hvori disse lande tiltræder.

Hvis en by fra et land, der er omhandlet i første afsnit, tidligere har deltaget i en konkurrence for kandidatlande og potentielle kandidater, kan den ikke deltage i efterfølgende konkurrencer for medlemsstater. Hvis en by i et sådant land er blevet udpeget til at bære titlen i perioden 2020-2033 i henhold til stk. 4, kan dette land efter sin tiltrædelse ikke organisere en konkurrence som medlemsstat i denne periode.

Hvis mere end ét land tiltræder Unionen på samme tidspunkt, og disse lande ikke kan nå til enighed om rækkefølgen af deres deltagelse, gennemfører Rådet en lodtrækning.

Artikel 4

Anvendelse

1. Kommissionen udarbejder på grundlag af udvælgelseskriterierne i artikel 5 en fælles ansøgningsformular, som skal anvendes af alle kandidatbyer.

Hvis en kandidatby inddrager det omkringliggende område, indgives ansøgningen under navnet på den pågældende by.

2. Hver ansøgning bygger på et kulturprogram med en stærk europæisk dimension.

Kulturprogrammet omfatter det år, hvor titlen bæres, og udarbejdes specifikt til titlen i overensstemmelse med kriterierne i artikel 5.

Artikel 5

Kriterier

Kriterierne for vurdering af ansøgninger («kriterierne») inddeles i kategorierne »bidrag til den langsigtede strategi«, »den europæiske dimension«, »det kulturelle og kunstneriske indhold«, »gennemførelseskapacitet«, »rækkevidde« og »forvaltning« som følger:

- 1) for så vidt angår kategorien »bidraget til den langsigtede strategi« tages der hensyn til følgende faktorer:
 - a) tilstedeværelsen af en kulturstrategi for kandidatbyen, der omfatter aktionen og indeholder planer for videreførelse af de kulturelle aktiviteter efter det år, hvor titlen bæres, på tidspunktet for indgivelse af dens ansøgning
 - b) planer for styrkelse af de kulturelle og kreative sektorer kapacitet, herunder udvikling af langsigtede bånd mellem kandidatbyens kulturelle, økonomiske og sociale sektorer
 - c) de forventede langsigtede kulturelle, sociale og økonomiske virkninger, herunder byudvikling, som titlen vil få for kandidatbyen
 - d) planer for overvågning og evaluering af titlens virkninger for kandidatbyen og for udbredelse af evalueringens resultater
- 2) for så vidt angår kategorien »den europæiske dimension« vurderes følgende faktorer:
 - a) omfanget og kvaliteten af aktiviteter, der fremmer Europas kulturelle mangfoldighed, interkulturel dialog og større gensidig forståelse mellem de europæiske borgere
 - b) omfanget og kvaliteten af aktiviteter, der fremhæver fælles træk ved de europæiske kulturer, den europæiske kulturarv og historie, den europæiske integration og aktuelle europæiske temaer
 - c) omfanget og kvaliteten af aktiviteter med deltagelse af europæiske kunstnere, samarbejde med arrangører eller byer i andre lande, herunder om muligt byer, der bærer titlen, og tværnationale partnerskaber
 - d) strategien for at tiltrække den brede europæiske og internationale offentligheds interesse
- 3) for så vidt angår kategorien »det kulturelle og kunstneriske indhold« vurderes følgende faktorer:
 - a) en klar og sammenhængende kunstnerisk vision og strategi for kulturprogrammet
 - b) inddragelse af lokale kunstnere og kulturorganisationer i udformningen og gennemførelsen af kulturprogrammet
 - c) udvalget og mangfoldigheden af de foreslåede aktiviteter og deres samlede kunstneriske kvalitet
 - d) evnen til at kombinere lokal kulturarv og traditionelle kunstformer med nye, innovative og eksperimenterende kulturelle udtryksformer
- 4) for så vidt angår kategorien »gennemførelseskapacitet« skal kandidatbyerne godtgøre:
 - a) at ansøgningen har bred politisk opbakning og bygger på et fast tilsagn fra de lokale, regionale og nationale myndigheder, og
 - b) at kandidatbyen råder over eller kommer til at råde over tilstrækkelig og bæredygtig infrastruktur til at bære titlen
- 5) for så vidt angår kategorien »rækkevidde« vurderes følgende faktorer:
 - a) inddragelse af lokalbefolkningen og civilsamfundet i udarbejdelsen af ansøgningen og gennemførelsen af aktionen
 - b) etablering af nye og bæredygtige muligheder for, at et bredt udsnit af befolkningen kan opleve og deltage i kulturelle aktiviteter, navnlig unge, frivillige, marginaliserede og

ugunstigt stillede, herunder mindretal, med særlig vægt lagt på handicappedes og ældres adgang til disse aktiviteter

c) den samlede strategi for publikumsudvikling og navnlig forbindelse med uddannelsessektoren og deltagelse af skoler

6) for så vidt angår kategorien »forvaltning« vurderes følgende faktorer:

a) gennemførligheden af fundraisingstrategien og det foreslåede budget, som, hvor det er hensigtsmæssigt, omfatter planer om at ansøge om finansiel støtte fra Unionens programmer og fonde og dækker udgifter under forberedelsesfasen, i det år, hvor titlen bæres, evalueringen og udgifter i forbindelse med opfølgingsaktiviteter samt beredskabsplaner

b) den påtænkte forvaltnings- og gennemførelsesstruktur for gennemførelsen af aktionen, som bl.a. fastsætter et passende samarbejde mellem de lokale myndigheder og den struktur, der varetager gennemførelsen, herunder det kunstneriske team

c) udnævnelsesprocedurerne for de overordnede og kunstneriske ledere og deres ansvarsområder

d) at markedsførings- og kommunikationsstrategien er omfattende og fremhæver, at aktionen er en EU-aktion

e) at den struktur, der varetager gennemførelsen, råder over personale med de rette kvalifikationer og erfaringer til at kunne planlægge, forvalte og gennemføre kulturprogrammet i det år, hvor titlen skal bæres.

